

6
Idazkiak
Iparraldeko
idazki
elebidunak

18
Hitzez hitz
Aztergaien
zerrendak

22
Giza baliabideak
Jubilazioa

Patxi Baztarrika,
Hizkuntza Politikarako
sailburuordea:
“Euskara erakargarri
bihurtzeko kalitatezko euskal
produktuak behar dira”

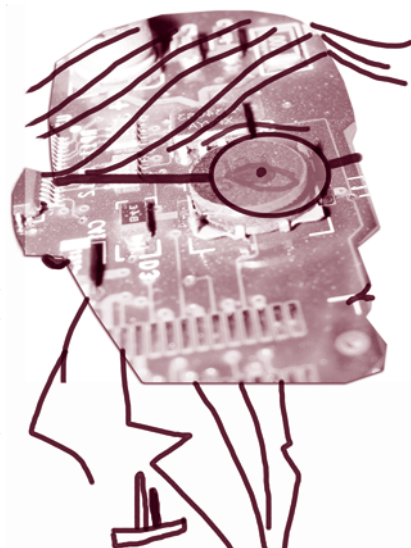
Patxi Baztarrikak argi adierazi digu zein diren, bere ustez, hizkuntza politikaren lehentasunak: daukagunari eutsi, egin duguna sendotu eta hori guztia goranzko bidean jarri. Eta badaki egiteko duguna prozesu luzea dela, erritmoak markatu behar direla eta progresibitatea lortu. Erronkak ganoraz, arduraz eta konpromisoaz hartu behar direla. Erronka nagusia da erabilera bultzatzeko politikak egitean bikaintasuna eta kalitatea oinarri eta printzipiotzat hartzea. Euskararen presentzia handitzeko neurriak hartu behar dira, euskara jendearentzako erakargarri egin eta hizkuntzen arteko berdintasun soziala lortu, euskaraz bizi nahi duenak izan dezan horretarako aukera.

10. or.

Erreportajea: **Zein da EAEn egiten** **den ikerkuntzaren** **egoera?**

Argi dago: Euskal Autonomia Erkidegoaren gizarte, kultura eta ekonomiaren garapena ona da. Eta jakina, garapena eta ikerkuntza batera doaz: ez dago ikerkuntza gabeko garapenik. Horregatik, EAEn egiten diren ikerkuntzak zertan diren ezagutu nahi izan dugu. Eta horretarako, alor ezberdinetan ari diren zenbait adituri galdetu diegu zein den haien iritzia eta zein diren aurrera begirako erronkak.

13. or.

Eztabaida: **Hezkuntza eleanitza,** **hezkuntza eredu egokia ote?**

Gaur egun, gero eta arruntagoa da eskoletan hainbat hizkuntza aldi berean irakastea-ikastea. Aspaldi honetan hiru hizkuntza aldi berean ikasten dituzte Bigarren Hezkuntzako zenbait ikastetxetan, hezkuntza eleanitzarekin esperimentatzen ari baitira, Hezkuntza Sailak bultzatuta. Hezkuntza eredu hori egokia ote da ala hausnarketa sakonagoa eskatzen du? Esperimentazio horren emaitzak aurtengo urtearen amaieran ezagutuko diren arren, iritzia batzuk batu ditugu zuentzat.

20. or.

PAPER
BIRZIKLATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinua, fotokonposizioa eta inprimatzea: Itxaropena S.A.

Marrakziak: Concetta Probanza

Zenbaki honetako lankideak:

Jose Mari Arakama, Aintzane Arrieta, Nestor Atxikallende, Imanol Azkue, Danimaiz, Luis Elizondo, Edorta España, Luistxo Fernández, Karmele Jaio, Joseba Lozano, Luma, Eneko Oregi, Nerea Pikabea, Martin Rezola, Josemari Robles, Xabier Rojo Etxaniz, Juanan Urkijo, Rosa Mari Urrutia.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkarian argiratutako artikulak berridatz daitezke bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik atera diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkariak ez ditu derrigorrez bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren irizkiak.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

ISSN: 1576-5563. **Legezko Gordailua:** BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea Donostia-San Sebastián 1. 01010 VITORIA-GASTEIZ. Tel. 945 01 76 00. <http://www.ivap.org>

PERTSONAIA

Ainere Tolosa, aktorea:

**“Aitak ere, sarritan,
Ixabel deitzen dit”**

Gorringo taldearen bidez egin da ezaguna Joxean Sagastizabalen Ixabeli bizitza eman dion aktore gazte ilehori zizurkildarra. Hogeita sei urterekin ETB-1eko *Wazemank* umore saio arrakastatsuan ari da asteartero. Euskal kulturak eta hizkuntzak berezkoa dutenarekin egiten dute umorea. Zarautzen bizi den aktore honek udaberri aldera estreinatuko du *Kutsidazu bidea*, Ixabel filma.

Nondik nora hasi zinen antzerkian?

Eskolan hasi nintzen antzerkia egiten; garai hartan gure saltsan ibiltzen ginen. Koadrilako hiruk antzerkia ikastea erabaki genuen, eta Zizurkilgo antzerki taldean hasi nintzen. Hasieran, jolasa besterik ez zen; gero, taldea desegin zen eta hemezortzi-hemeretzi urterekin antzerkia ikasi nuen hiru urtez Donostiako Tailer Eszenikoetan.

Nola ezagutu zenuen Anjel Alkain?

Donostiako antzerki-ikastaroa amaitu bezain laster, Anjel Alkainek deitu zidan Ixabel baten bila zebilela esanez. Berak sartu ninduen taldean. Horren aurretik, Txirri, Mirri eta Txiribitonekin herriz herri ibilia nintzen, *Triki-traka triki-tron* saioan iratxo moduko batena eginez; entzuleak entretenitza zen gure eginkizuna. Gero, Roxita andereñoaren papera ere egin nuen.

Kutsidazu bidea, Ixabel izan da zure lehenengo lan handia. Bat-batean euskaldun guztien begiak zuri begira dituzu. Nola eramaten duzu hori?

Ahal den naturaltasun handienarekin hartzen dut. Lehengo Ainere izaten jarraitzen dut. Orain, alde bakarra da ezaguna naizela, jendeak ezagutu egiten nauela, besterik ez.

Euskal gizartean arrastoa utzi du Joxean Sagastizabalen liburuan oinarritutako antzezlanak...

Bai, gaia bera ere halakoa da. Pertsonaia batekin edo besterekin identifika daiteke ikuslea, euskaldunberria zein euskaldunzaharra, baserrikoa nahiz kaletarra. Gainera, antzezlanean, eguneroko gauzak umore puntu batekin ikusten dira. Euskal Herri osoan ibili ginen. Hemen ez dago antzerkira joateko zaletasunik, baina kasu horretan ahoz ahoko lan handia egin zen. Nire amona ere bere 90

urterekin antzerkia ikustera joan zen. Barre egiteko beharra egunero daukagu.

Antzik ba al dute Ainerek eta Ixabelek?

(*Irri artean*) Ia sinesten hasita nago ni neu naizela Ixabel! Pentsa, neure aitak ere, sarritan, Ixabel deitzen dit! Egia esan, elkarren antz handia dute: biak euskaldunak dira, eskualde berekoak gainera; ni kaletarra naiz, baina baserri giroa ez zait oso urrun geratzen.

Antzezlanaren aurrea, filma gero... Gaztelun eta Asteasun grabatu duzue uda honetan, ezta?

Bai, *Tentazioak* taldeak, *REC*-ek eta *Orio Produksioak* enpresak ekoitzi dute filma. Zineman ikusiko da lehenbizi eta gero ETBk sei kapitulutan emango du.

Orain ETB-1eko Wazemank saioarekin arrakasta handia izaten ari zarete, baina beharbada ez al da Gipuzkoako eta baserri giroko herri txikiei lotutako hizkera gailentzen?

Ez, ez dut uste, bakoitzak bere euskalkian hitz egiten du, eta euskalki guztietan egiten ditugu esketxak. Gidoilariak meritu handia dute. Egoitz Lasa da gidoilaria eta hor daude baita ere Jasone Osoro, Nagore Aranburu, etab. Egia esan, oso eroso gaude taldean, familia bat izango bagina bezala; naturaltasun handia dago, elkar ezagutzen baitugu.

Eta geroak zer dio?

Etorriko dena etorriko da. Nahiko lan egin dut, asko ikasten ari naiz; egia esan, ez nuen imajinatu ere egiten honaino iritsiko nintzenik. Ez dakit zer egingo dudana, baina atek zabal-zabalik daukat.

Nerea Pikabea
Kazetaria

Errementariaren etxean...

Euskal Autonomia Erkidegoko lan-merkatuan ezegonkortasun handia dagoela diote estatistikek. Hori dela-eta, Eusko Jaurlaritzako goi-mailako ordezkariak arazo horrekin kezkatu agertzen zaizkigu maiz komunikabideen aurrean, eta, segituan, egoera hori konpontzeko politikak taxutzeko promesekin...

Era berean, lan-arloan ez ezik, beste zenbait arlotan ere, gure agintariak “negoziatzeko prest” agertu ohi zaizkigu: elkarriketaren alde omen daude beti, gizarte-eragile garrantzitsuenekin akordio handiak lortzeko gertu.

Aspaldian, funtzionario izatea laneko egonkortasunaren paradigma zen. Oraindik ere uste hori bolo-bolo dabil kalean, baina gure erkidego berezitzat honetan oso bestelakoa da errealitatea, Enplegu Publikoko Eskaintzak hamar urtean behin egiten dira-eta. Horren ondorioz, besteak beste, eta kontraesankor samarra bada ere, nolabaiteko “luzaroko lan-ezegonkortasuna” errotzen ari da gurean, eta, aldizkari honetako komikietako protagonista bezala, hamaika “*interinez*” gabiltza lanean etxe honetan (**langileen herena**, sindikatuen arabera).

Hiztegieta honela definitzen da *interinoa*: beste norbait lanean edo karguan denboraldi batez ordezkatzeko duena. Hemen, baina, definizio horrek ez du balio, denok ezagutzen baitugu hamaika urte “bitarteko funtzionario” dabilen jendea, eta, horrela jarraitzekotan, 2000ko oposizioa oraindik erabakitzeke egonik, ez ote diren/garen “bitarteko” erretiratuko beldur gara.

Horretaz gain, gure lanaren nondik norakoak (zereginak, mailak, ordainketak...) ezartzen dituzten ditzosozko analisi funtzionalen ondorioz, karrerako funtzionarioen eta bitarteko funtzionarioen arteko aldeak areagotuko omen dira. Eta eguneroko lanerako funtsezko kontua izanik, oso gutxi dira egokitu zaien analisiarekin konforme daudenak. Langileon artean, desadostasuna eta ezinegona nagusi dira, maila jaitsi, taldea aldatu, funtzioak trukatu, handitu edo kendu dizkigutelako, eta, batez ere, prozesu osoan eskandaluzko negoziazio falta izan delako. Administrazioa ez da batere negoziatzaile fin ibili langileon ordezkariarekin eta langileekin, eta, horren bueltan, oraingoan ere errekursoak eta alegazioak samaldan etorri zaizkio. Horra, gero eta gaindiezinagoa dirudien Administrazioaren eta bertoko langileen arteko amildegia.

Horren ildotik, langileon ordezkaritza gehiengoa duten sindikatuek (ELA eta LAB) behin eta berriro salatu dutenez, Administrazioak bereari eusten dio temati, negoziazio-bideak baztertuz, eta hitzarmen kolektiboa gutxiengoa duten sindikatuekin sinatzen du, ezkutuan kasik. Hori ere, jakina, iraingarri samarra da langileontzat.

Horrela jarraitu genezake, hamaika adibide jarritz, baina esamolde batek ederki asko laburtzen du gure panorama: errementariaren etxean, zotzak burruntz.

Izadi Gamarra
Gasteiz

JOXERRA INTERÍNEZ

BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

interinez@mindless.com

Zuen iritziak, proposamenak, iradokizunak... bidaltzeko, idatz ezazue helbide honetara: webivap@ivap.es. Mezuarekin batera, izen-abizenak eta ENA adierazi beharko dituzue. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTrazioA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du testuak laburtzeko.

Administrazioan tiraka egiteko gogoia

Harrigarria bada ere, EAEko Administrazio Orokorrean ez da langileek sustatutako euskararen aldeko ekimenik sortu, nik dakidala, administrazio hau jaio zenetik; eta ez da izango premiarik ez dagoelako, ez horratik. Gehienez ere, lubakietan bageunde bezala jokatu izan dugu, “erasoari” erantzuteko prest, protesta, salaketa..., *gerturik odola* euskararen alde emateko, baina gogoetari denbora askorik eman gabe.

Beste eremu batzuetan perretxikuak bezala sortu dira azken hamarkadan euskara taldeak, bakoitzak bere esparruan euskarari bultzada emateko asmoz. Askotan, ordean, gogoia ez da nahikoa izaten: estrategia egokiak, helburu eskuragarriak, gutxieneko bitartekoak eskuratzea..., horiek ezean nekeak eta ezintasunak berehala zapuzten dituzte askoren egitasmo suharrek.

Tiraka ere halaxe jaio da, haserre eta giro ezkor baten altzoan, sukarraldi batean. Baina ez diogu nahikoa iritzi jarrera horri, pauso batzuk eman nahi ditugu aurrera, proposamenak plazaratu edo, orain esaten den bezala, jokamolde proaktiboak erakutsi. Hori zertan mamitzen den, honako ardatzok azalduko digute:

- Euskaraz lan egin nahi duten langileen sarea sortzea funtsez-funtsezkoa da. Hor zuzenean eragin nahi dugu. Estatistikak oso argigarriak dira: desoreka itzelezkoa dago euskara menderatzen duen hiztun kopuruaren eta benetako praktikaren aldean. Erabilerak kale egiten du, interes eta motibazio eskasiagatik ez ezik, baita behar diren neurri politikoak aplikatzen ez direlako ere.
- Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzarekin harreman etengabea. Ez dugu hizkuntza politika paralelo bat sortu nahi. Ez gara hizkuntza teknikariak (bueno, batzuk bai), ezta soziolinguistikan adituak ere. Dagokionak landu dezala esparru hori. Gure zeregina akuilatzea izango da, laguntzea, lankidetzat bideak zabaltzea.
- Horrek ez du esan nahi, alabaina, bertan goxo gera gaitzkeenik. Ez du inork gure ordean egingo guk bakarrik egin dezakegun lana. Euskara Sustatzeko Zuzendariatzak, adibidez, ezer gutxi sustatuko du baldin interesatu zuzenok sustarazi egiten ez badiogu. Aldizkari hau berau alferrikakoa izango da *Administrazioak Euskaraz* eguneroko praktikan jardun dezan tematzen ez bagara. Ezin dugu gure politikarien bizkar utzi hizkuntza normalizazioaren zama guztia. Euskara planik bikainenak ere porrot egingo du inplikaturiko langileok presioa egiten ez badugu.
- Presioa, kontzientziazioa, gogoia... benetan falta dugu? Ahal dugunaren azpitik gaude, oso azpitik. Batuketak

eta kenketak egin ditzagun, zer dugun oztopo eta zer aldeko; noraino dagoen jendea euskararekin etsita, eta noraino gogotsu. Lehengaia badugula sinistuta gaude. Legamia eta sukaldari iaioak falta, labetik opil goxoa ateratzeko.

- Unea ez da txarra. Batetik, sekula baino baliabide gehiago ditugu proposamenak bideratzeko, atal elebidunak abian jartzeko, planak berbideratzeko... Bestetik, urteotako esperientziek ere –bai pozgarriek bai etsigarriek– zer erakutsi asko eman diezagukete, behar-beharrezkoa baitugu autoebaluazio etengabea (orain arte egin ez dena). Eta, azkenik, *giro politikoak* abagune polita eskaintzen du, beste arlo batzuetan bezala hizkuntza politikan ere oraingoa baino adostasun maila zabalagoa lortzeko.

Dagoeneko hiru aldiz idatzi ditut “gogo” edo “gogotsu” hitzak. Abiapuntua da, *Tirakaren* zimentarria, orain arte bideratzen jakin ez duguna. Eta hori dugu apostu: buruz jokatzu gogoia proposamen zehatzetan mamitzea. Amaitzeko, gogo-nahi hutsetik gogoeta landuagoetara bidean, Iñaki Seguro-laren hitzak ekarri nahi nituzke hona:

“Ez daukat federik euskararekin; ez daukat esperantzarik euskararekin; beste zerbait daukat: ‘gogoia’ esango dugu, hoberik ezean. (Askok fedea daukate, esperantza daukate, eta gogorik ez.)” *Gaur ere ez du hiltzeko eguraldirik egingo.*

Tiraka taldearen berri izateko: <http://tiraka.blogspot.com/>

Martin Rezola
Tirakako kidea

Uztaritzeko idazki bat

Uda aldean UEMAk gonbit egin zion IVAPi Administrazio-Hizkera atalekoak Iparraldera joan eta ikastaro bat eman genezan. Eta han izan ginen urrian, hiru egunez, idazki elebidunak aztertu eta eredu berriak lantzen. Izan ere, Iparraldeko lankideak, kemen handiz, hasiak dira dokumentu elebidunak sortzen, nahiz eta egun euskara ez den ofiziala han.

Ikastaroa prestatzeko dokumentu asko eskuratu zizkigun UEMAk, nola egiten duten lan ikusteko. Aztertu eta bistan geratu zen testu elebidunak diseinatzeko irizpideak behar zituztela, beste guztia egin zutela. Eta haxe egin genuen:

dokumentu mordoak hautatu (30 inguru) eta idazki-eredu elebidunak sortzeko irizpideak saltzen joan. Helburua: idazki elebidun zuzenak, argiak, komunikatiboak eta erakargarriak lortzea, betiere euskara nabarmenduta.

Idazki eredu asko sortu genituen denon artean; eta, bai, idazkiak garrantzitsuak dira, baina baita han egindako lagun mordoak ere: bihoa haien zat gure agurra eta animoa.

Eta beste barik, hemen duzu, irakurle, harako prestatutako idazki bat, iruzkinez hornituta: kontrol fitxa bat. Baliagarri izango ahal zaizu!

Oporrak hartzeko fitxa

Izen-abizenak / Nom-Prénom:

Oporren zergaitia edo arrazoia / Nature du conge ou motif:

**OHIKO OPORRAK - OPOR BEREZIAK-ERREKUPERAZAZIOA-
 ATERATZEKO BAIMENA /
 CONGE REGULIER-CONGE EXCEPTIONNEL-RECUPERATION-
 AUTORISATION D'ABSENCE**

Opor egunen kopurua/De..... jours, du.....tik
 Au.....ra

Azkaine,.....an
 Ascain, le.....

Izenpedura / Signature,

INPRIMAKI ITXURA EMAN

HIZKUNTZA BIAK ONDO
BEREIZI BEHAR DIRA,
ATAL GUZTIETAN

LETRA-MOTA BAKOITZA
BEHAR DEN LEKUAN JARRI

DATUAK BEHIN JARTZEKO
MODUA EGIN

SINADURA, IZEN-ABIZENAK
ETA KARGUA JARRI

URTEKO OPOR EGUNEN KOPURUA / CONGES ANNUELS : 27	Zerbitzaburuaren oharra / Avis du Chef de service	Idazkari Nagusia oharra	Auzapezaren erabakia
Hartuak izan diren opor egunen kopurua/ Congés pris :	Ez du onesten / Défa- vorable	Ez du onesten / Défa- vorable	Ez du onesten / Défa- vorable
Hartzeko gelditzen diren opor egunak / Reste :	Onesten du / Favo- rable	Onesten du / Favo- rable	Onesten du / Favo- rable
	Izenpedura / Signa- ture	Izenpedura / Signa- ture	Izenpedura / Signa- ture

OPORRAK HARTZEKO ORRIA

IZEN-DEITURAK
NOM-PRÉNOM

Maddi Elai Irigorri

OPORREN ZERGATIA
NATURE DU CONGÉ

☐ Ohiko oporrak
Congé régulier

☐ Errekuperazioa
Recuperation

☐ Opor bereziak
Congé exceptionnel

☐ Ateratzeko baimena
Autorisation d'absence

NOIZTIK – NOIZ ARTE
DU – AU

2005/12/05 – 2005/12/09

Maddi Elai Irigorri

Maddi Elai Irigorri
NORMALKUNTZA TEKNIKARIA
AZKAINEN UDALA

Azkaine, 2005eko abenduaren 1a

URTEKO OPOR EGUNEN KOPURUA
CONGÉS ANNUELS

27

HARTUAK
CONGÉS PRIS

7

HARTZEKO
RESTE

20

ZERBITZUBURUA
CHEF DE SERVICE

☐ Onetsia
Favorable
☐ Ez onetsia
Défavorable

[Signature]

Sinadura Signature

IDAZKARI NAGUSIA
SECRÉTAIRE

☐ Onetsia
Favorable
☐ Ez onetsia
Défavorable

[Signature]

Sinadura Signature

AUZAPEZA
MAIRE

☐ Onetsia
Favorable
☐ Ez onetsia
Défavorable

[Signature]

Sinadura Signature

Mundua online

Wikipedia

Wikipedia interneten 2001. urtetik aurrera irakur daitekeen entziklopedia zabala da, doakoa, fidagarria eta libreza izateko asmoarekin jaioa. Proiektuak nazioartekoa, eta, eleanitza den neurrian, ahalik eta hizkuntza gehienetan idatzita egotea du helburu. Berrehun bat hizkuntza erabiltzen dira gaur egun, eta handienak ingelesezkoa (830.000 artikulua), alemanezkoa, japonierazkoa, frantsesezkoa eta suedierazkoa dira. Euskarazko bertsiok 5.000 artikulua inguru ditu.

Web-nabigatzailea erabilia, edozeinek sor ditzake artikulua eta sarrerak, eta daudenak aldatu ere bai. Ondorioz, munduan zehar dauden boluntarioek elikatzen dute entziklopedia erraldoi hau. Artikulu bat idazteko orduan, kolaboratzaileari "ikuspuntu neutroa" eskatzen zaio derrigorrez. Kolaboratzaile kopuru handia dela-eta, mundu osoko eta ideologia askotako jendeak hartzen du parte. Beraz, wikipediak, ikuspuntu neutroa eskatzen badu ere, ez du ikuspuntu bakarreko entziklopedia izan nahi, baizik eta ikuspuntu askotakoa. Bestalde, artikulua bati buruzko iritzi ezberdinak egonez gero, eztabaida orrialdeak badaude bakoitzaren ikuspuntua agertzeko; horrela eztabaidak ez dira artikuluan bertan azaltzen.

Beste ondorio bat bandalismoa da. Bandalismoa entziklopediaren artikuluen modifikazio inozo edo iraingarriak dira. Nahiz eta hasiera batean arazo larria dirudien, oro har bandalismoak ez du Wikipedian eragin handirik izaten. Wikipediaren erabiltzaile gehienek zintzo jokatzeko dutenez, aldaketa hauek ez dute luzaroan irausten.

<http://eu.wikipedia.org>

Luis Elizondo
l-elizondo@ej-gv.es

Juan Mari Lekuona eta Federico Barrenengoa hil dira: adiorik ez

Juan Mari Lekuona euskaltzain eta poeta handia hil zaigu. Bera joan da, baina bere errota zaharrak jarraituko ahal du luzaroan alea xehatzen!

Federico Barrenengoak 18 urte zituela ikasi zuen euskara. Erdaldun hasi, euskararen alde lan egin eta bizi, eta ohorezko euskaltzain hil. Ispilu ederra, ikasi nahi dutenentzat!

Zuzenbidearen Euskal Akademiaren aldizkaria euskaraz

Zuzenbidearen Euskal Akademia 2003ko ekainaren 9an sortu zen, Euskalerraren Adiskideen Elkarteak egindako proposamenaren ondorioz. Akademiaren helburuen artean dago zientzia juridikoak, bereziki euskal zuzenbidearekin zerikusia dutenak, aztertu, ikertu eta zabaltzea. Horretarako, mota guztietako ikerketak, jardunaldiak eta lan-saioak egiteaz arduratzen da Akademia, eta emaitzak aldizkarian argitaratzen ditu. Hasiera-hasieratik euskarazko testuak argitaratu izan ditu, baina azken zenbakia, zazpigarrena, euskara hutsean plazaratu da. Adrian Zelaiak, Akademiaren lehendakariak, zenbaki horren sarreran idatzi duen bezala, Akademiaren asmoa da urtean zehar aldizkariaren zenbaki bat euskara hutsean kaleratzea. Webgune honetan aurkituko duzu azken zenbakia:

www.avd-zea.com/descargas/boletines/boletin_7.pdf

Aldizkari guztiak ikusteko gunea:

www.avd-zea.com/euskara/el_boletin.php

Hizkuntzalaritza Orokorreko VII. Biltzarra

Bartzelonako Unibertsitateko Hizkuntzalaritza Orokorreko Sailak antolatutako Biltzarra dugu apirilaren 18tik 21era izango den hau. Helburua da kanpoko eta bertoko unibertsitateetan alor honetan egin diren ikerlanak ezagutaraztea. Ohiko aurkezpen-formatoaz gain, biltzar honek simposiurak eta mahai-inguruak ere izango ditu. Hausnarketarako eta ezaguerak elkar trukatzeko gunea izan nahi du eta ikerlan ildo guztiei eskaini nahi zaie tokia: hizkuntza, erabilera eta kultura; hizkuntza eta adimena; hizkuntza eta teknologia; gramatika; hizkuntza aldaketa; esperientziak hizkuntzarekin duen lotura; eta hizkuntzak historian zehar. Informazio gehiago hemen:

Telefonoa: 93 4035672

Posta elektronikoa: cjg7@ub.edu

Orotariko Euskal Hiztegia

Euskaltzaindiak Orotariko Euskal Hiztegia-ren bilduma osoa aurkeztu zuen azaroaren 17an. Lana Koldo Mitxelena-ren zuzendaritzapean hasi, eta lehenengo liburukia 1987ko abenduaren 17an aurkeztu zen, Mitxelena hil eta bi hilabetera. Ibon Sarasolak hartu zuen orduan lan erraldoiaren ardura. Hitz-ondare itzela biltzen du, garai eta toki guztietako euskal hitzak, han eta hemengo euskaldunek erabilitakoak. Guztira 16 liburuki dira, 125.987 sarrera eta 14.028 orrialde. Sarrera bakoitzean hitzaren esanahia eta aurreko hiztegiek hitzari buruz esandako guztia jasotzen da; ondoren literatur tradizioko adibideak ematen dira. Euskaltzaindiak informazio hori guztia euskarri digitalean jartzeko asmoa du.

Zoriona eta zorte ona

Txikia nintzenean, administrazioa zorte onarekin baino ez nuen erlazionatzen. Izan ere, etxerako joan-etorrietan egunero irakurtzen nuen gure etxepeko kartel handia, piper-potoa eta guzti zeukana: “Administración de loterías”. Gero jakin nuen bestelako administrazio bat ere bazela, askoz ere serioagoa, garrantzitsuagoa eta ezagunagoa, “A” larriaz idazten zena. Eta aurrerago, horrelakoxea da bizitza, bi administrazioak lotzeko proportzioa izan nuen, halaxe esaten baitzidaten inguruko guztiek: “A zer zortea zurea, neska! A zer loteria!”, oposizioak gainditu eta Gasteizen Administrazioako funtzionario-plaza lortu nuenean, Azterlanen eta Araubide Juridikoaren Zuzendaritzan. Igual horrela esanda ez duzue ezagutuko, baina kostatu zitzaidan, ederki kostatu ere, gure zuzendaritzaren euskarazko izena ikastea eta orain horrelaxe esaten dut ahal dudan guztietan. Beraz, lan segurua eta ona lortu nuen, ustez, Administrazioaren loterian.

Garai hartan Gasteiz ez zen oraingoa. Txikiagoa zen, jasoa goa eta bilduagoa, baina orain bezain urrun zegoen. Hasiera hartan, autoz egiten genituen bidaiak eta luze egiten zitzaizkigun joan-etorriak, gidatze-lanetan txandaka ibiliagatik. Halako batean autobusa jarri ziguten, baina egoera ez zen gehiegi hobetu: goizeko 06:30ean geltokian zain egon behar, berdin hotz edo euri, berdin neguaren beltzean edo udaren beroan, eta ordubete pasako bidaia Gasteiza. Iritsitakoan, han geneukan zain Lakuako gaztelua, eta barruan mamua, Gargantua erraldoia, langileak noiz ailegatuko, irensteko gosez. Eta lanaldia amaitutakoan, hartu autobusa eta berriz ere bidaia, bueltan etxera.

Eguna joan eta eguna etorri, autobusera igo eta autobusetik jaitsi, azkenean hartu nuen erabakia: pisua erosi nuen Gasteizen, hantxe, Lakuatik gertu. Artean, ez neukan garbi han geratuko nintzen bizitzen, baina etxea eraikitzen ari ziren, eta pentsatu nuen denbora izango nuela neure burua konbentzitzeko.

Etxea hartu eta gutxira, ordea, Andres azaldu zen, gaur egun senarra dudana. Ezagutu eta elkarri lotu, dena bat izan zen. Eta orduan ere a zer zortea, gurea: Babes Ofizialeko Etxebi-

zitzen zozketan pisu bat tokatu zitzaion Andresi, jaioterrian bertan. Ondo gogoan ditut senarraren hitzak: “Ederra loteria!”. Orduan, erabaki egin behar izan genuen, zirt edo zart, bere etxea edo Gasteizko nirea. Eta ez zen samurra izan, ez horixe: eman genituen arrazoiak, norberaren alde eta bestearenaren aurka; eraiki genituen geure aldeko adreiluzko argudioak eta saiatu ginen eraisten bestearenak. Baina, azkenean, orduan ere, etsi egin nuen: Lakua ondoko etxea saltzea erabaki genuen.

Beraz, besterik ezean, zoritxarrez, luzerako neukan autobusa. Egia da, bai, hasierako bidaia haietatik, hobetu egin dela errepidea eta erosoagoak direla ibilgailuak. Hasierako bidaiak haietatik, aldatu egin dira aurpegiak, zahartu egin garelako, baina baita orduko gutxi batzuek baino ez dugulako jarraitzen, gehienek etxetik gertuagoko lanposturen bat lortu dutelako. Denbora honetan, neu ere aldatu egin naiz; joan-etorrietan, pasatu ditut, adibidez, 3 haurdunaldi, gerora bidaien eten labur batzuk ekarri zituztenak; ikusi dut askotan eguzkia irteten ekialdetik eta gorritzen Gorbeia magal elurtua; ezagutu ditut autobusean solasaldi txinpartadunak eta isilaldi aspergarriak. Baina bidaia, funtsean, berbera da: egunero-egunero, 230 kilometro egin behar, 115 joaten eta 115 etortzen, eta nekagarria da zeharo. Urtero-urtero, Gabonetako oporretatik bueltan, beti eginkizun berbera agintzen diot neure buruari: lanpostua aldatu beharra daukadala, etxetik gertuago egoteko. Baina orain arteko eginahalak alferrikakoak izan dira.

Urte hauetan, ondo baino hobeto ezagutu dut zer den Administrazioa, eguneroko autobusera lotuta naukana. Hala ere, astea joan eta astea etorri, ez dut galdu ilusioa, ezta noizbait tokatuko zaidalako esperantza ere, eta loteri txartela erosten jarraitzen dut beste administrazioan, etxetik gertuen daukanean, aspaldian kontra daukadan zortea noizbait alde jarri eta zoriona lortuko dudalakoan.

Imanol Azkue
Idazlea

Patxi Baztarrika, Hizkuntza Politikarako sailburuordea:

**“Euskara erakargarri
bihurtzeko kalitatezko euskal
produktuak behar dira”**

Euskararen ezagutzan aurrerapauso garrantzitsuak egin direla aipatzen du Patxi Baztarrikak, eta, erabilera ezagutzaren atzetik doala onartzen badu ere, ez du ezkor azaldu nahi. Erabilera bultzatzeko, euskara bera erakargarri bihurtu behar dela dio, eta horretarako ezinbestekoa dela, besteak beste, kalitatea eta bikaintasuna bultzatzea aisialdirako euskal produktuetan.

**EAEko Euskararen Legea onartu zenetik aurrera-
pen handiak egin dira euskararen normalkuntzan.
Zeintzuk izan dira, zure ustez, garrantzitsuenak?**

Urte hauetan egin da egin behar zena, baina horrek ez du esan nahi eremu guztietan neurri berean egin denik. Egia da Administrazioako alor batzuetan, Osasun zerbitzuetan edo Justizian esaterako, kontuak mantso joan direla eta oraindik egiteko asko daukagula. Baina azpimarratu behar da, oro har, aurrerakada nabarmena izan dela urte hauetan euskararen hazkunde demografikoan. Kontuan izan 20 urtetan elebidunak %20 izatetik %33 izatera pasa garela. Hezkuntza sistemak ere ikaragarri egin du aurrera: gaur egun, derrigorrezko hezkuntzako irakasle guztien 2/3k baino gehiagok dute bigarren hizkuntza eskakizuna edo EGA. Bestalde, kultura alorrean, gaur egun punta-puntako idazle mordoa ditugu; ezin da orain 20-25 urte izan genuen egoerarekin alderatu. Hedabideetan ere aurrera egin dugu, eta Administrazioako zenbait esparrutan, corpusean esaterako, lan handia egin da. Gaur egun azpiegitura hobeak ditugu eta diru-baliabide gehiago. Dena den, horrek guztiak ez gaitu auto-konplazentziara eraman behar: egiteko asko daukagu oraindik. Gainera, ez da ahaztu behar gizarte-prozesu bati buruz ari garela eta, beraz, emaitzak epe luzera ikusiko direla. Alde horretatik, oso garrantzitsua da joera zein den antzematea.

Egun ditugun erronkei aurre egiteko nahikoa al da Euskararen Legea ala beharrezkoa da aldatzea?

Euskararen Legea ez da aldatu behar. Nik uste dut Euskararen Legea oso egokia izan dela eta egokia dela, ditugun erronkei

erantzuteko. Nolabait esateko, badugu obsesio juridizista bat; badirudi, Mitxelena aspaldi salatu bezala, legeei ia mirariak egiteko ahalmena aitortzen diegula. Legeak oso garrantzitsuak izanik (begira, bestela, Nafarroa edo Iparraldea), orientabideak markatu baino ez dute egiten; benetako giltzarria legeek ematen dituzten aukera horiek behar bezala baliatzean datza. Nik uste dut Euskararen Legeak behar beste aukera ematen dizkigula, aurrean ditugun erronkei ganoraz, arduraz eta konpromiso handiz erantzuteko. Legeak gizartearen errealitatera egokitu behar dira, eta Euskararen Legeak herriarrari eskubideak aitortzen dizkio, ez dio ezer inposatzen, eta hori oso ona

da, nire iritziz; eta herri-agingitei, berriz, betebeharrak ezartzen dizkie, herritarren eskubide horiek gauzatzeko eta eraginkor bihurtzeko.

Lege horren beste printzipio bat progresibitatea da. Emaitzak ezin dira goizetik gaue-
ra lortu. Erritmoak bizitu behar dira, baina erritmoetan egokitzen egon litezke, baldin eta garbi badaukagu helburua dela bi hizkuntzen arteko berdintasun soziala lortzea, gaur ez dagoena, eta

benetan euskaraz bizi nahi duenak aukerak izan ditzala han eta hemen euskaraz bizitzeko.

Euskararen ezagutzan aurrera egin da, baina erabileran ez da gauza bera gertatzen. Zer egin horren aurrean?

Esan beharra dago erabileran ere aurrera egin dugula. Egia da ez dugula ezagutzan egin dugun neurri berean egin, baina hori normala da. Gaur, dagoeneko, 25 urte baino gutxiago dutenen erdia baino gehiago elebiduna da, eta horien artean, gehiago dira etxean ez, baizik eta hezkuntzaren bidez euskara ikasi dutenak; beraz, euskara bigarren hizkuntza bezala

**“Euskararen Legea oso
egokia da ditugun erronkei
erantzuteko”**

jaso dutenak. Eta gainera, elebidun guztien 2/3 bizi dira hiriburuetan edo hiriguneen metropoli guneetan.

Bi faktore horiek kontuan izanda, ondorio bat atera dezakegu: eskolan ikasi duten horiek euskaraz ez dute gaztelaniaz duten trebetasuna; beraz, horrek erabileran eragina izatea normala da. Gainera, elebidunen 2/3 hiriburuetan bizi badira, esaten ari gara bizi direla EAEko elebidun kopururik txikiena duten guneetan; hortaz, normala da horrek erabileran eragina izatea. Zer egin behar dugu, orduan? Elebidun horiei eremu formaletatik kanporako esparruetan kontsumorako aisialdi produktuak eta produktu kulturalak eskaini behar zaizkie. Euskaraz ez ezik, bikainak eta kalitatezkoak ere izan behar dute. Uste dut erabilera bultzatzeko politika egitean, etorkizuneko erronka nagusia hauxe dela: bikaintasuna eta kalitatea oinarri eta printzipiotzat hartzea. Azken batean, erabileraren erronka irabaziko badugu, lortu beharra daukagu euskara jendearentzako erakargarri izatea. Duela urte batzuk euskara zabaltzeko helduleku nagusia militantismoa zen. Etorkizuneko gizartean oinarri nagusia militantismoa barik, erakarmena izango da, eta hori lortzeko printzipio nagusiak kalitatea eta bikaintasuna dira. Hedabideetan euskararen presentzia areagotzeko neurriak hartu behar dira, eta teknologia berrietan euskarari leku propio, duin eta kalitatezkoa emateko bideak ireki. Beste esparru bat, oso garrantzitsua, lan mundua da, Administrazioa barne.

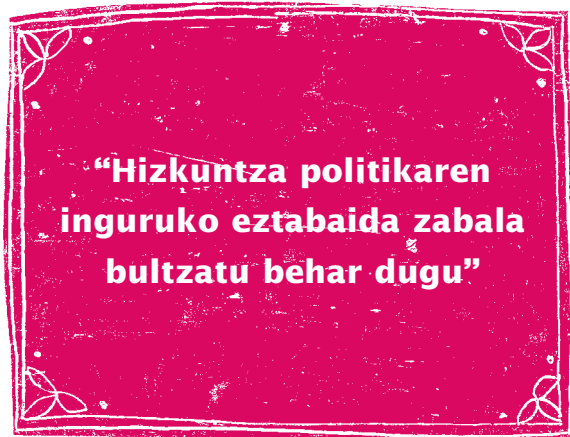
Administrazioaz ari zarela, gutxi da Administrazioan euskaraz sortzen dena, eta, ondorioz, asko euskarara itzuli beharrekoa. Zer egin euskarazko produkzioa hazi eta itzulpenaren bidea murrizten joateko?

Ondorengo urteetan indar berezia jarri nahi dugu hizkuntz eskakizuna egiaztatu duten langileek beren lanean euskara zerbitzu hizkuntza bezala ez ezik, lan hizkuntza modura ere erabili dezaten. Horretarako erabilera-eredu batzuk diseinatzeko ari gara. Hori esparru jakinak identifikatuz egin nahi dugu, hau da, euskara lan hizkuntza bezala noiz eta non erabiliko den zehaztuz. Lehentasunak dira: jendaurreko lanpostuak, administrazio atal elebidunak, eta, administrazio atal elebidunetan egon ez arren, hizkuntza eskakizuna egiaztatu duten langileek osatzen dituzten zirkuituak. Garrantzitsua izango da langileek euskara lan hizkuntza moduan erabiltzearen aldeko jarrera izatea, eta horretan benetan inplikatzeko. Jaurlaritzan bertan, esaterako, *Tiraka* izeneko talde bat badago gai hauetaz kezkatua, eta nik uste dut era horretako ekimenak guztiz positiboak direla.

Administrazioak egiten dituen kontratazioetan ez zaie enpresei euskara erabili dezatela exijitzen. Hori aldatuko al da?

Eusko Jaurlaritzan dagoeneko landuta dago programa bat kontratazio administratiboetan zein hizkuntza irizpide ezarriko diren zehazteko. Jaurlaritzako Kontrataziorako Aholku batzordeak eman dio dagoeneko oniritzia, eta orain irizpide zerrenda hori Gobernu Kontseilura eramango da, han onartu dezaten. Gainontzeko erakundeentzako ere eredugarri izan daitekeen programa da, orain artean ez baita halakorik egin.

Ez al duzu beharrezko ikusten Jaurlaritzaren *Euskara Biziberritzeko Planak* eta *Bai Euskarari* planak elkar osatzea?

Euskararen erabileran aurrera egin nahi baldin badugu, ez dago inor soberan, guztiok gara behar-beharrezkoak. Baina kontu egizu Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia onartu zuela Eusko Jaurlaritzak, eta horixe berretsi zuela Legebiltzarrak; eta ez edonola, izan ere, luze eta zabal aztertu eta eztabaidatu zen Euskararen Aholku batzordean, non euskalgintzako era guztietako jendea biltzen den. Azken batean, herri-aginteei euskararen normalizazioan egiten duten bideak zehazten du herri-aginteen eta euskalgintzaren arteko koordinaziorako markoa. Horren ondoren sortu zen *Bai Euskarari* plana, eta ez dira pareko. Herri-aginteei dagokie hizkuntza politika diseinatzea, zehaztea eta garatzea, eta hori garatzeko behar-beharrezkoa da herri eta gizarte ekimena.

Hezkuntza Sailak ikerketa bat agindu zuen jakiteko ikasleek euskara menderatzen duten ala ez. Zer ondorio du, zure ustez, ikerketa horrek?

Ikerketaren arabera, hezkuntza sistemari jarri zaion hizkuntz helburua ez dugu erabat lortu. Datuek erakusten digute, halaber, eta hau ere bada argigarria, D ereduaren ere ez dela bermatzen helburu hori. Horrek esan nahi du arazoak ertz asko dituela. Askotan esaten da A ereduak dela gure gaitz guztien iturria, eta kontua ez da hain sinplea. Horrek guztiak adierazten du eskolan bertan, ikasgelan, euskara erabiltzeak ez duela bermatzen ikasle horiek ikasgelatik kanpora euskara erabiliko dutenik. Agerian uzten du, era berean, hezkuntzari eman dezakeena baino gehiago eskatu eta exijitu diogula: hezkuntzak ezin du den-dena konpondu. Tartean beste faktore batzuk ere badaude.

Zeintzuk dira Hizkuntza Politika Sailaren bihar-etzietako helburu nagusiak?

Lehentasan nagusia da daukagunari eutsi, egin duguna sendotu eta hori guztia goranzko bidean jartzea. Hori lortzeko, bikaintasunari eta kalitateari berebiziko garrantzia eman behar diogu: lan munduan, administrazioetan, teknologia berrietan eta kontsumorako kultur produktuetan. Bestetik, euskararen aldeko adostasun sozial eta politikoa indarberritu behar da. Hizkuntza politikaren inguruko eztabaida zabala bultzatu behar dugu, daukagun tresneria legala kolokan jarri gabe.

Karmele Jaio
Kazetaria

Euskaldunen blogosfera txiki, interesgarri eta majoa

Duela gutxi, kazetari batek blogintzaren inguruko galdera batzuk zuzendu zizkidan: “Ez al ditugu blogak moda bat direlako sortzen? Badirudi ‘bloga ez badaukat, ez naiz inor’ pentsatzen duela jendeak...”

Pentsakizun eta galdera horiek guztiz arrotzak egin zitzaizkidan niri. Bloga ez dutenak oso-oso normalak direla pentsatzen dut nik. Bloga dutenak bezain normalak, egia esanda.

Eta bloga duten lagun normal horien artean, zein ale aurki daitezke? Aurki.com feed edo jarioen agregatzaile eta biltegi automatikoak, 200 bat blog edo izango ditu, egunero arakatzen dituen ia 300 RSS iturrien artean. Denetarik daude, eta irakurle bakoitzak, berea aurkitzen jakin beharko du. Nik ez dut uste, bereziki, guru, idazle handi edo aditu errekonozituen blog bat bereziki nabarmentzekoa denik ikasle gazte baten bitakora pertsonal xaloaren ondoren.

Sinetsia bainago, guztiz, blogosfera eta elitismoa antonimok direla.

Baina, dena den, egin dezagun ale batzuen errepasoa, horretarako gonbita jaso baitut *Administrazioa Euskaraz* aldizkari-tik. Elitismo asmorik gabea: aipatu gabe uzten ditudanak merituz beteak izango baitira (tartean, nik ezagutzen ez ditudanak ere, jakina!): ez naiz orojakilea, eta ez ditut, inondik ere, blog euskaldun guztiak ezagutzen eta irakurtzen).

Telezaborra

<http://www.eibar.org/blogak/telezaborra>

Kronista anonimo bat, telebista eta kontsumo-gizartea ertratatzeko maisua. Kaustikoa eta argia. Umorearen bidez kronika sozial zehatza XXI. mendeko Euskal Herrian.

Etiope bat Martitzen

<http://katixe.blogspot.com>

Katixa Agirreren bloga. 24 urte bete berriak ditu neska honek. Sexua, konbentzio sozialak, hiri bateko bizitza modernoa, lehen pertsonen kontatzen ditu prosa gardenarekin. Irakurle fauna bitxia ere badu erantzunetan: adin ertaineko gizon ezkonduak, susmatzen dut, neu bezalako jendilajea.

Sustatu

<http://www.sustatu.com>

Sustatu blog bat da. Lehen euskal bloga, bai. Akaso, webloga. Aurizki horrekin hornituta, badirudi beste berba bat dela: blog edo bitakora kolektiboa adierazteko. Euskarazko Internet esparruaren erreferentzia, 2001eko udazkenetik sarean.

Kirolak

<http://kirol.blogsome.com/>

Ordiziako Jakintza ikastolan blog koadrila ederra dago. Irakasle batzuk hasi ziren, IKTeroak (ikteroak.blogsome.com), eta ikasleak jarri dituzte haiek martxa bizian. Horien artean, 17 urteko baten batek egindako hau, kirol aktualitateari buruzkoa. Blog honen euskara mailak taliban baten kritika

merezi izan zuen... Kasurik ez: animatu ditzagun gazteak, bai horixe!

Superbai

<http://www.goiena.net/blogak/superbai>

Goio Arana diseinatzaile arrasatearraren bloga. Diseinu grafikoaz jardungo balu bakarrik, orduan ere asko balioko luke blog honek. Baina hori baino gehiago da Superbai: begirada zorrotz bat, itxuretan eta irudietan, barruan dagoena ikusaraziko diguna.

Volgako Batelariak

<http://www.eibar.org/blogak/volga>

Bost idazle, aldizkari batean papera gastatu beharrean, eskuz esku blog batean. Literatur kritika eta abarrak. Berezi-ki interesgarria, gordin eta sarkastikoagatik. Irakurri gabe-ko liburuen kritikak. Aurpegia behar da, gero!

Mahai jokoan

<http://www.berria.info/blogak/imanol/>

Imanol Murua Uria kazetariaren bloga. *Berria* egunkaria blogintzan hastea notizia ona izan da 2005. urtearen bigarren zati honetan. Horra hor blogari sorta majoa (Anjel Lertxundi, tartean, adibidez). Nik gehien apreziatzen dudana Muruarena da: politikaren inguruko blog on bat. Paperean kabitzen ez zaizkionak ekartzen ditu maiz blogera, gainera. Akaso konturik interesgarrienak horietan ez ote diren pentsatzen hasia nago...

Argazkiyek

<http://www.uztarria.com/blogak/juanjoxe>

Juan Joxe Agirre azpeitiarraren foto-bloga. Argazki ederrak, komentario labur batzuekin. Ez da askoz gehiago behar.

Tiraka

<http://tiraka.blogspot.com/>

Administrazioa euskalduntzen, bai horixe. Barrutik, ausart, argi eta garbi azaltzen nor diren, zer nahi duten.

Isildu ditudanak, barka biezadate, promoziotik kanpo uzteagatik. Bloga idazten duenak ere izaten du kezka bat, ea zenbatek irakurtzen duten. Audientziaren obsesio hori duenari, lasai egoteko aholkatuko nioke. “Etorkizunean, denok izango ditugu 15 harpidedun”, esan zuen batek Andy Warholen esaldi bati bira emanez. Bai, mikroaudientzia du blog bakoitzak, baina horrek, ondo erreparatuta, zera esan nahi du: munduan diren milioika blogen artean, hamabost lagunek zeurea irakurtzea erabaki dutela apropos.

Sekulako balio erantsia du horrek, erantzukizun pertsonal handia ere bai, nire ustez. Kalitateko audientzia duzu, bai horixe: munduan bakana zara haientzat.

Luistxo Fernandez
Interneteko enpresarioa

Ikerkuntzaren egoera Euskal Autonomia Erkidegoan

Euskal Autonomia Erkidegoaren garapena indartu nahi baldin badugu, ezinbestekoa da ikertzea, ikerkuntza eta garapena lotuta baitaude. Ikerkuntza zertan den jakiteko EAEko zenbait aditurengana jo dugu. Haien ikuspuntuak ezagututa, konturatuko gara ikerketaren egoera EAEn ez dela txarra, baina ezta behar edo nahi bezalakoa ere. Zein dira arrazoiak? Bada, aurrera egiteko baliabideak oraindik eskasak dira; irizpide eta neurri bateratuak behar dira ikerketa-lerroak sendotu eta indartzeko; eragile ezberdinen arteko elkarlana funtsezkoa da; eta ikerlari aritu eta berrien egoera hobetu beharra dago. Aurrera egiteko proposamenak egiten eta bideak zabaltzen saiatu dira atal honetara ekarri ditugun adituak.

Jon Barrutia

Unibertsitate eta Ikerketa sailburuordea.
Eusko Jaurlaritza

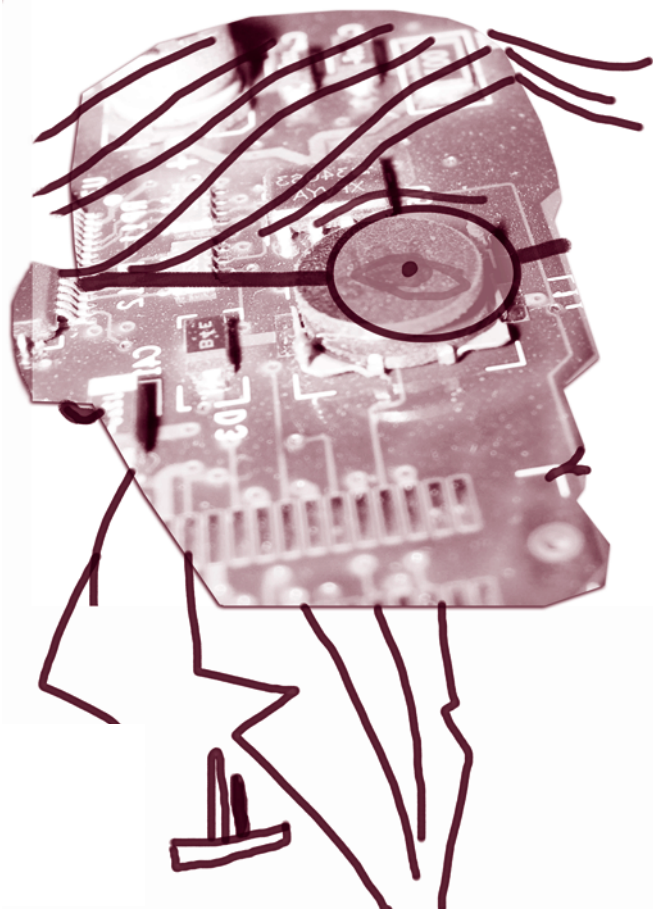
Alfredo Zalaya

Zientzia Politikarako zuzendaria. Eusko Jaurlaritza

Herriak garatzeko ezinbestekoa da ezagutza eta jakintza sortzea, eta, dudarik gabe, instituzioek zeregin zuzena izan behar dute jardun hori sustatzen. Ildo horretatik, gure ikerkuntza-sareak dagoeneko nahikoa indarra badu aurrera begira, eta une honetan irizpideak ezarri behar ditugu, neurriak har ditzagun gure ikerketa-taldeak modu egokian eta eragin-garritasunez bultzatzeko.

Zientzia-arloko politika, 80ko eta 90eko hamarkadetan, masa kritikoak sortzen ahalegindu zen jakintza-esparru guztietan. Doktoretza-tesiak zein doktoratu ondoko tesiak sustatu ziren, baita ikerkuntza-proiektuen garapenak ere, eta horiei esker ikerkuntza-taldeen egiturak sortu eta garatu ziren; lantalde horietako batzuk, gainera, ondo sendotuta daude, eta ondo frogatutako bikaintasun zientifikoa lortu dute.

Boloniako adierazpena hasi berria da, eta 2010. urtera arte iraungo du; beraz, gaur egun, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak lan handia egin behar du, batez ere, gure ikerkuntza-sarea Europako ikerkuntza-esparruan kokatzen eta dagokion lekua aurkitzen, aurrerantzean behar-beharrezkoa izango baita nazioarteko sareak sendotzea eta finkatzea, gure lantaldeak egoerarik onenean eta baldintzarik onenekin lehiatzeko moduan izan daitezen.

Hori dena aintzakotzat hartuta, behar-beharrezkoa da instituzioetan mekanismoak sortzea gure jarrerak eta iritziak zehazteko eta finkatzeko bai oraingo egoerari aurre egiteko, bai etorkizunari begira ere; era berean, ezinbestekoa da ikerkuntza-jarduna garatzeko bideari ekitea bai prestakuntza-mailetan, bai eta maila profesionalean ere. Euskal Unibertsitate Sistemaren Legeak arau-esparru egokia sortu du horretarako.

Dena dela, beharrezkoa izango litzateke orain arte esandako guztia Ikerkuntza Plan Estrategikoan zehaztea; plan horrek, oinarritzko planteamenduetan behintzat, Eusko Jaurlaritzak 2005-2008 denbora-tarterako egin duen Zientzia, Teknologia eta Gizartearen Planarekin bat etorri behar du, eta giltzarri diren lehentasunak eta jarraibideak finkatu behar ditu, zeregin zientifikoek berezko duten sormena zapaldu gabe.

Arestian adierazitako baldintza horiek betez gero, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila seguru dago gure autonomia-erkidegoan ikerkuntza eta zientzia oso leku onean izango direla etorkizun hurbilean, eta erabat lehiakorrak izango direla Jakintzaren Gizartearen bai European, bai nazioartean ere, orokorrean.

Eduardo Anitua

Biotechnology Institute Laborategiko zuzendari nagusia

EAEko ikerkuntza zientifikoaren egoera nahiko ona da beste autonomia erkidego batzuen aldean, eta hazten ari da. Halere, hazkunde geldoa da, geldoegia; eta, ziurrenik, hazkunde hori ez da nahikoa izango gizarte-, kultura- eta ekonomia- eremu guztien premiak asetzeko, jakina baita sektore horietan gero eta behar handiagoa dagoela ikerketak egiteko.

Ez dago azaldu beharrik egoera honen arrazoiak zeintzuk diren, bistan daude-eta. Izan ere, zientziaren arloko politika nahiko kontinuista da (Estatuko eta Estatuz kanpoko zientzia-eremu guztietan bezalaxe, halere). Dena den, badaude ekimen aipagarri batzuk, Ikerketa Kooperatiboko Zentroak (IKZ) adibidez, baldin eta sortutako espektatibak betetzen badituzte. Bestalde, egoera honen gainerako arrazoiak oso ezagunak dira, EAEn eta estatu osoan gertatzen baitira: gazteek ez dute ikerketarako bokaziorik, eta bokazioa dutenak etsipenak jota daude. Horrek guztiak honakoa dakar: lanerako gaitasun handia duten gazteek beste leku batzuetara alde egiten dute, eta gaur egun lanean ari diren ikertzaileak gero eta zaharragoak dira. Ez hori bakarrik, gainera, batzuetan ez dago irizpide argirik jakitera emateko EAEn ikerkuntza arloa zertan den, norantz doan.

Egia da, beste erkidego batzuen aldean, EAEn gobernuburuek konpromiso handia dutela ikertzaileekin, lehen esan dugunez, programa, beka, diru-laguntza eta laguntza gehiago baitago. Gainera, ikerkuntzaren inguruko politikak ez du hainbeste gora-behera izaten, hau da, ikerkuntza-politika egonkorragoa da EAEn beste erkidego batzuetan baino. Halere, ikerkuntza zientifikoa eta enpresa mundua oso bereiztuta daude gaur egun, eta ikerkuntzaren lorpenak enpresan gauzatu behar dira, alderdi ekonomikoari dagokionez. Beste modu batean esateko, neurriak behar ditugu ikerkuntzan egiten diren ahaleginek enpresen eguneroko bizitzara lehiakortasuna ekar dezaten.

Finean, EAEn ikerkuntza hiltzorian ez badago ere, behar baino astiroago ari da suspertzen. Berrikuntza eza eta zientzia ikerkuntzako ildo nagusietarako plan orokor baten falta alde batera utzita, ikerkuntzaren eta enpresaren arteko komunikazio eza da oraindik ere gabezia nagusietako bat. Sektore biek elkar elikatzea mesedegarri litzateke sektore bientzat, gure herriarentzat eta gizartearentzat oro har. Azkenik, erakundeek laguntza irmo eta sendoa eman behar liekete I+Garen alde argi eta garbi lan egiten duten enpresei, gaur egun ez baitute inolako laguntzarik jasotzen (hitz hutsak baino ez) euren eginbeharrak behar bezala bete ahal izateko, hau da, eremu askotan egin beharreko bidea markatzeko.

Félix M. Goñi

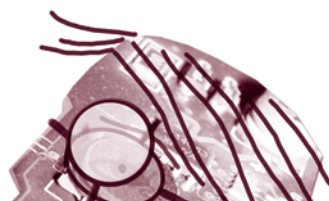
Biofisika Saileko zuzendaria (CSIC-UPV/EHU)

Euskadin zientzia-arloan egin den lana nolakoa izan den esan behar banu, esango nuke, hazi, bai, hazi dela zerbait, baina ez behar beste. Euskal ekoizpen zientifikoa, batez ere, oinarritzko ikerkuntza zientifikoari dagokionez, joan den hamarkadan gutxi hazi da kantitatean, eta gutxi hazi da kalitatean ere. Zer dela-eta gertatu da hori? Zaila da azaltzen; baina, nire ustez, lau arrazoi garrantzitsu daude hemen labur adierazteko modukoak; alegia, zientzialariak gero eta zaharragoak dira, zientzia-arloko politikan pasibitatea dago, baliabideak ezer gutxi handitu dira, eta inguruak ere ez digu asko laguntzen ez Espainian, ez Europan. Nik behin baino gehiagotan esan izan dut euskal politika zientifikoa egonkorra dela; baina, gaur egun, gero eta pasiboagoa da, eta hori arriskutsua da. Orain dela hogeita bost urte erabilitako eskema berberak erabiltzen dira oraindik ere ia ezer aldatu gabe, eta, beharbada, dagoeneko zaharkituta daude (dena dela, bada, go salbuespen bat, garrantzitsua, hemen aipatu beharrekoa: Ikerketa Kooperatiboko Zentroak). Aurrekontuak ere, oinarritzko zientzia (alegia, benetako ZIENTZIA) sustatzeko orduan, dirudienez, lozorro berean daude; hamarkada batean arlo honetan ia-ia ez dira ezer hazi, datu errealei begiratuta behintzat.

Ingurua ere, esan dut lehen, ez da egokia ez Espainian, ez Europan ere. Azken hamar urteotan Espainian “burdin aroa” izan da, inolako dudarik gabe, zientziaren arloan. Estatistiketan itxuraz kontrakoa dirudien arren, gaur egun baliabide gutxiago dago funtsezko ikerkuntzarako 1990. urtean baino; dezente gutxiago! Eta baliabide horiek behar dituzten zientzialariak gehiago dira, gainera. Ildo beretik, Europar Batasunak V. eta VI. esparru-programen bidez zientzia-arloan garatu duen politika ere negargarria izan da; zientzialariek eta politikariak ilustratu gutxi batzuek gogor eginda, horri esker lortu da azkenean aldaketa txiki-txiki batzuk sartzea VII. esparru-programa izango den horretan.

Gauzak horrela daudela, ezinbestekoa da egoera hori bideratzeko eta zuzentzeko martxan jarri beharreko faktore guztiak abiaraztea, euskal zientziak lehen zeukan zeregin garrantzitsu hori bera izan dezan aurrerantzean ere, gure herriko gizarte, kultura eta ekonomiaren bilakaeran. Zientzia-arloko politikan, berariaz, epe luzeari begiratu behar zaio beti. Bestela, huts egin genezake, atzerako bueltarik gabe gainera.

Itziar Nogeras

Elhuyar Fundazioaren zuzendari nagusia

Euskal kulturgintzaren esparruarekin lotutako ikerkuntzaren eta haren zabalkundearen garrantzia azpimarratu nahi nuke ondorengo lerroetan. Elhuyar Fundazioak azken lau urteotan Eusko Jaurlaritzaren eragile teknologiko gisa ikerkuntza estrategikoan izan duen esperientzian oinarrituta arituko naiz, batez ere.

Badakigu informazioaren eta jakintzaren gizartean hizkuntza-teknologiak garatzea ezinbestekoa dela. Badakigu, halaber, pertsonen eta hainbat gailuren arteko komunikazioa hizkuntza naturalean izango dela. Baina, horrelako tresnek, batez ere, ingeleserako balio dute eta balioko dute. Argi dago gainerako hizkuntzek, eta txikiek batez ere, ahalegin handia egin behar dutela horretara iristeko.

Eusko Jaurlaritzako Industria Sailak, egoera horren aurrean, duela lau urte hizkuntza teknologien alorra estrategikotzat jo eta Hizking21 ikerkuntza-proiektua abian jarri ahal izateko oinarriak ezarri zituen. Lehen urrats garrantzitsua izan zen. Elhuyarrek parte hartu du proiektu horretan, unibertsitate eta zentro teknologikoekin batera.

Bitarte horretan beste bi ekimen garrantzitsu landu dituzte instituzioek: Industria Sailaren Zientzia, Teknologia eta Gizarte Plana eta Kultura Sailaren Kulturaren Euskal Plana. Orain, hurrengo hiruzpalau urteetako estrategia eta egitasmo berriak abian jartzeko tenorean gaude.

Guk espero dugu, arlo hau indarrez garatzen jarraitzeko, instituzioek beharrezko ikuspegia edukitzea, eta estrategia eta politikak berrikusi eta garai berrietara egokitzea, hemen ikertu behar dela garbi edukita, gaitasuna egon badagoelako, eta aitzindari izateko aukerari muzin egin gabe. Horrek, gainera, beste autonomia-erkidegoetara eta Europako herrialde batzuetara zabaltzeko aukera emango digu.

Aldi berean, gainerako eragileok (unibertsitateek, ikerkuntza-elkaratek eta enpresek) maila berean erantzun behar dugu lanean. Eta fin jardun behar dugu, gainera, ikerkuntza horren transferentzia azkartzeko, merkatua sortzeko eta sektorea indartuz joan dadin.

Juantxo Agirre

Aranzadi Elkarteko idazkari nagusia

Nire ustez, gaur egungo ikerkuntza zabaltzen ari da. EHUren oinarrizko azpiegiturak egonkortzen eta sendotzen doazen neurrian hazten ari da. Unibertsitatea ikerkuntzan lehen erreferentea izanda ere, ez da ahaztu behar gero eta enpresa gehiagok ikerketa eta garapen departamentuak sortu dituztela, etorkizuna jokoan dagoela ikusten baitute. Baina ikerketa-lerroak sendotu eta indartu behar dira, gazteei bideak irekiz eta lekua eginez, zeren eta egungo ikerlariak sekula baino hobeto prestatuak baitaude eta inoiz baino harreman estuagoak lortu baitituzte kanpoko ikertzaileekin.

Lehentasunei begira, ikerlarien arteko koordinazioa eta elkarlana bultzatzea ezinbestekoa da, aldi berean, ikerketa-zentroen elkarrekintza sustatuz. Horretarako egitura egonkorak eratu behar dira administrazioan eta erakundeetan, Espainian CSIC eta Frantzian CNRS delakoekin gertatzen den antzera.

Ikerkuntzan inbertsioak egiteak ikerkuntzara bideraturiko egungo Barne Produktu Gordinaren portzentajea emendatzera behartzen gaitu, eredu irlandarra aintzat hartuz eta Mediterraneoeko herrialdeena baztertuz. Izan ere, azken horiek hamarkada honetan Europatik etorritako diru-laguntzen zatirik handiena “porlana” bihurtu baitute, hau da, azpiegiturak eraikitzeari ekin diote.

Euskal Herrian industrian dagoen aberastasuna teknologiari aplikaturiko ikerkuntzari esker lortu da, ezbairik gabe, baina azpimarratu behar dugu, aurreratuago dauden herrialdeetan gizarte zein ingurumen zientzietan egiten den oinarrizko ikerkuntza ez dela alde batera uzten. Are gehiago, garapen iraunkorra eta elkarbizitza gizarte berrien lehentasun nagusiak dira eta horrela izanik, euskal erakunde publikoek aurrekontuak prestatzeko garaian ez lituzkete baztertu behar, dagokien lehentasuna emanez.

Gramatikako zalantza batzuk

Sei urte igaro dira IVApek *Duda-muda* kontsulta zerbitzua¹ abian jarri zuenetik, eta geroztik, hamaikatzko galdera jaso ditugu. Hona, horietako batzuk:

- 1. Zenbat aldiz ez ote dizut esan! harridurazko perpausa da. Galdetzaile bat badago, zergatik ez du -n-rik eramaten?**

Euskaltzaindiak dioenez (*Euskal Gramatika Laburra: perpaus bakuna*, 5. or.), galdetzailea (*zer*, *zein*, *zeinen*, *zenbat*) erabiltzen dugunean, aditz laguntzaileak -n atzizkia behar du: *Zer etxe ederra den!*

Kontua da, zuk jarritako adibidean *ote* partikula modala ere agertzen zaigula, galdetzailearekin batera. Hori dela eta, aztertu beharra dago nola erabiltzen den partikula modal hori. Euskaltzaindiak berak honako hau dakar *EGLU-II* liburuan (516. or.):

Konpara, beste aldetik, ondoko adibide hauek:

- a. zenbat bertso jarri ditu Basarrik?
- b. zenbat bertso jarri ote ditu Basarrik!

Lehen informazio eske hutsa da, itaun soila, erantzuna eskatzen duena. Bigarrenak ere erantzuna jaso dezake, baina ez du derrigor erantzunik eskatzen, hitzunaren beraren iritzia azaltzera baitator, era hanpatu batez. Basarrik bertso asko eta asko jarri dituela adieraztera, alegia. Are hanpatuagoa eman daiteke galdera, ezezka eta harridura erantsiz hemen ere:

zenbat bertso ez ote ditu Basarrik jarri!

- 2. EGLU VI-2, 289. orrialdean, hauxe esaten da: “Gaur egungo zenbait idazlek, tradizioan ongi finkaturiko erabileraz gain, batzuen ustez hain gomendagarriak ez diren beste molde batzuk ere agertzen dituzte -elarik morfe-maren kasuan batez ere: *Leihotik erori zen, hanka hautsi zuelarik*”. Zer esan nahi du horrek, ontzat ematen dituzuela horrelakoak?:**

Gramatika batzordearen iritzia eskatzen da, eta ahalik eta zehatzen emango dugu. Oro har, ados daude Gramatika batzordekideak: galderan jaso den esaldia ez da egokia, ez baldin bagara berezko esanahiaz (denborazkoaz) ari. Izan ere, zuzena litzateke esaldi hori ondorengoaren baliokide gisa:

Leihotik erori zen, hanka hautsi zuelarik.

Leihotik erori zen, hanka hautsi zuenean.

Bestelako balioa duen kasuetan, ez dira egokiak esaldi horiek.

- 3. Esaldi honetan zer dagoen gaizki jakin nahi dut: *Sagardoaren eta txakolinaren inguruko interesa eta ardura gora zihoazen*.**

Zerbait gaizki egotekotan komunztadura da. Izan ere, Euskaltzaindiaren *EGLU-IV* liburuaren 51. orrialdeak honako azalpena dakar, hitzez hitz:

[...]

2.2. Kideko sintagmak juntatzen ditugunean:

Sarritan juntatutako sintagmek ez dute batuketarik, gehiketarik adierazten, sinonimoak direlako edo oso antzeko esanahia dutelako:

Hemen erabili den arreta eta zehaztasuna (K. Mitxelena, *Idazlan hautatuak*, 349)

Lotsa ta beldurrak zer asmatzen ez du? (J.A. Mogel, *Konfesioe ta komunioko erakasteak*, 136)

Hauetan sinonimoak edo oso hurbileko esanahia duten sintagmak juntatzen direnez, ez dago egiazko emendiorik. Horregatik, erreferente bakarra dutela pentsa liteke: *pena* eta *nahigabea* gauza bera izan daitezke.

[...]

¹ <http://www.ivap.org/eusk/dudamuda/dudamuda.htm>

² Galdera erantzutea Euskaltzaindiari zegokiola iritziz, eta haiei bidali genien; erantzuna, hortaz, haiek emandakoa da (moldatuta).

4. **Ondo idatzita al daude hauek?: esaidazu, ekarridazu, sinetsidazu, utzidazu, eskatuizkiozu giltzak, azalduidazu berriro...**

*Esaidazu: idatzian esadazu da forma zuzena.

*Ekarridazu: idatzian ekardazu da forma zuzena.

Utzidazu, berriz, forma zuzena da.

Sinetsidazu, eskatuizkiozu eta azalduidazu: hiru horiek ez dira agertzen Txillardegiren *Euskal Aditz Batua*-n; beraz, onena eta seguruena modu perifrastikoan idaztea da:

Sinetsidazu: sinets iezadazu

Eskatuizkiozu: eska iezazkiozu

Azalduidazu: azal iezadazu

5. **Ehunekoak erabiltzen ditugunean, zelan erabili behar dugu aditz komunztadura: singularrean ala pluralean?**

Euskaltzaindiak ez du aditzaren komunztaduraren inguru-ko araurik eman. Begiratu, baina, Zubimendik *Ortotipografia*³ liburuan dioena:

[...]

5. Ehunekoak singularrean egiten du aditzaren komunztadura:

Ikasleen % 78k garaiz egin ditu lanak. Bezeroen % 57,32 pozik dago.

Oharra:

Testuinguru bereziren batean, pluraleko erreferenteak berera ekar dezake komunztadura:

Zuetariko % 87k ondo gainditu du/dute azterketa.

Zein bere hizkuntzan mintzatu zen/ziren hizlarien % 20.

[...]

6. **Iritziz aldatu naiz ondo dago? Eta iritziz aldarazi naute?**

Aldatu aditzarekin bi aukera daude: *Iritzia aldatu dut / Iritziz aldatu naiz*.

Bestalde, aditzak *arazi* hartzean, aldatu egiten da aditzaren erregimena:

► **Nor** ⇒ **Nor-Nork**: iritziz aldatu naiz ⇒ iritziz aldarazi naute.

► **Nor-Nork** ⇒ **Zer-Nori-Nork**: iritzia aldatu dut (nik) ⇒ iritzia aldarazi didate (niri).

► **Zer-Nori** ⇒ **Zer-Nori-Nork**: txartela galdu zait ⇒ txartela galarazi didate.

► **Zer-Nori-Nork** ⇒ **Zer-Nori-Nork** (lehengo subjektua nori bihurtuta): autoa Mikeli saldu diot (nik) ⇒ autoa (Mikeli) salarazi didate (niri).

Hala ere, kontuz ibili behar dugu zenbait aditzekin, izan ere, *Nork* saileko aditz batzuek ez dute ageriko objekturik, esaterako, *irakin* (*urak irakin du*) edo *sufritu* (*ederki sufritu dugu guk*). Horiek nola hartzen dute *arazi*? Bada, *arazi* gabeko perpauseko subjektua nolakoa den (biziduna edo bizigabea), bada aldea. Begira:

► Biziduna bada, *Nori* bihurtzen da: *ederki sufritu dugu guk* ⇒ *ederki sufriarazi digute guri*.

► Bizigabea bada, *Nor* bihurtzen da: *urak irakin du* ⇒ *ura irakinarazi dute*. (**urari irakinarazi diote*).

Bestalde, aditz batzuk (*gosaldu*, *bazkaldu*, *afaldu*...) *Nor* sailekoak dira Iparraldean eta *Nork* Hegoaldean. *Arazi* hartzean, mintzaira edo euskalkiaren arabera erabili behar dira:

► **Nor** ⇒ **Nor-Nork**: nagusiarekin *bazkaldu ginen* ⇒ *nagusiarekin bazkalarazi gintuzten*.

► **Nor-Nork** ⇒ **Zer-Nori-Nork**: nagusiarekin *bazkaldu genuen* ⇒ *nagusiarekin bazkalarazi ziguten*.

7. **Esaldi hau gaizki dago?: azkar joan behar izan zenuen trena gal ez zenezan**

Aditz bien subjektua bera denean badirudi perpaus gehienetan aditz jokatu gabea erabiltzea dela zuzenena. Esaterako, Euskaltzaindiak honako hau txartzat jotzen du:

*Ondo bizi nadin nahi dut

Era berean, *Euskal Gramatika Osoa*-n era honetako egitura txartzat jotzen du:

*Gaindi dezadan espero dut

Beraz, hau da aukerarik egokiena:

Azkar joan behar izan zenuen trena ez galtzeko

**IVAPeko Administrazio
Hizkeraren Atala**

Jose Mari Arakama

Aintzane Arrieta

Joseba Lozano

Josemari Robles

Rosa Mari Urrutia

³ Zubimendi, Joxe Ramon. *Ortotipografia: ikasmaterialetako hizkuntzaren egokitasun-irizpideak finkatzeko Aholku Batzordea*. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia, 2004.

Aztergaien zerrendak edo gai-ordenak sistematizatzen

Denok dakigunez, edozein erakunde, elkarte edo talderen bilerak behar bezala egiteko, aurretiaz aztergaien zerrenda helarazi behar zaie bilerara joango direnei, jorratuko diren gaien berri izan dezaten. Halatan, Euskal Herriko hainbat eta hainbat udaletan, aztergaien zerrenda ele bitan bidaltzen da, eta pozgarria bada ere, nire ustez, ez da nahikoa. Hemen eta orain kontua da argitaratzen den zerrenda hori ahalik eta praktikoen izatea. Eta honetara dator nire proposamena.

Udal-testuetan dudan esperientziatik ikusi dudanez, aztergaiak, sarri, oso errepikakorak dira, edo oso egitura berdintsua dute. Zerrendok hiru zati dituzte:

- Aurreko bilkuraren akta onartzea, bidezkoa bada
- Jorratuko diren gaiak
- Galdere-erantzunak

Egitura hori behin eta berriro errepikatzen da. Lehenengo puntua beti da bera, bai eta azkena ere. Baina erdialdeko puntuak ikuskizun daude bilera bakoitzaren arabera. Eta zerrenda euskaratuta dagoenean, sarri, erdarazko egituraren mende agertzen da idatzita. Adibidez:

Alegación presentada por D. Emeterio Pagola Barrena, en nombre y representación de Zacarias Imaz Arrasate, sobre el contenido del acuerdo municipal de aprobación inicial del estudio de detalle para el solar 8.a.1 de la unidad de ejecución VIII de las Normas Subsidiarias del municipio de Obaba.

Gaztelaniazko testu hori izanda, itzultzaileok, hizkuntzaren zuzentasunari begira, honelatsu itzuli ohi dugu:

Obabako Arau Subsidiarioetako VIII. egikaritze-unitateko 8.a.1 orubeko xehetasun-azterlana hasiera batez onartzen duen udal-akordioaren edukiari buruz Emeterio Pagola Barrena jaunak Zacarias Imaz Arrasate jaunaren izenean eta ordezkari gisa aurkeztutako alegazioa.

Itzulpen zuzena, noski. Baina behin eta berriro esan ohi denez, gramatikaren aldetik zuzena izateak ez du zertan komunikazioa bermatu. Testu honek atzerakarga itzela dauka; edo bost ogerlekoko hitza erabilita, esango nuke testu hori antiinformatiboa dela. Hala ere, horrelakorik inoiz egin ez duenak bota dezala lehenengo harria! Eta era horretako testuak egitetik datoz gero, besteak beste, erabilerari eragiten dioten faktore negatibo batzuk: “*hau ulertzen duenik ez dago*”, “*uff, galdu egin naiz bidean; hobe erdarazkoa irakurtzea*”, “*azken hitzera heldu arte ez dut jakin zertaz ari zen testua*”... Eta hainbat horrelako.

Administrazio-hizkeraren joera berritzaileek, ordea, testu-hartzailea kontuan hartzea proposatzen dute, eta idazleari gomendatzen diote irakurlearen lekuan jartzea. Horregatik, bada, hauxe izan zitekeen irtenbideetako bat:

Alegazioa, Emeterio Pagola Barrena jaunak Zacarias Imaz Arrasate jaunaren izenean eta ordezkari gisa aurkeztua.- Gaia: Obabako Arau Subsidiarioetako VIII. egikaritze-unitateko 8.a.1 orubeko xehetasun-azterlana hasiera batez onartzen duen udal-akordioaren edukia.

Formulazio honen abantaila informazioa aurreratzea da. Izan ere, horretara, aztergaia irakurtzen hastearekin batera, bada-kigu zein den puntuaren funtsa (kasu honetan, alegazioa); eta atzetik (eskuinean), zehaztapen guztiak datoz, argigarri modura. Beraz, honelako formula proposatuko nuke kazetarien hizkeraz baliatuz:

TITULARRA, _____(e)k aurkeztua, esana, proposatua... Gaia: _____

Kazetarien hizkera esan dut, bai. Izan ere, egunkariko berri bat ikusten dugunean, irakurtzen dugun lehenengoa TITULARRA da, eta interesgarria irudituz gero, gainerako guztia irakurtzen dugu. Darabilgun gaian ere horrelako zerbait lortuko bagenu, euskaraz irakurtzen dutenek eskertuko ligukete.

Nire eskuetatik pasatu diren aztergaietatik, ondoko hauek izan litezke proposamenaren xede:

ERDARAZKO EGITURA	EUSKARARAKO PROPOSAMENA
Dación de cuenta de	Berri ematea.- Gaia: _____
Aprobación inicial/ provisional/ definitiva de...	Hasiera batez/ behin-behineko/ behin betiko onartzea.- Gaia: _____
Moción presentada por _____, relativa a...	Mozioa, _____(e)k aurkeztua. - Gaia: _____
Solicitud presentada por _____, relativa a...	Eskaria, _____(e)k aurkeztua. - Gaia: _____
Ordenanza fiscal, sobre...	Ordenantza fiskala/ Zerga Ordenantza. - Gaia: _____

Baina udal bakoitzaren arabera, gehiago izan daitezke horrela sistematizatu ahal direnak.

Nolanahi ere, litekeena da norbaitek esatea telegramazko hizkera proposatzen ari naizela euskararako, baina ez dago ezer urrunagorik nire asmoetatik. Era horretako proposamenekin hizkera erabilgarriagoa eta tresna praktikagoa iradokitzen ari naiz, ez besterik.

Edorta España Ocio
Uribe Kostako Zerbitzu
Mankomunitateko itzultzailea

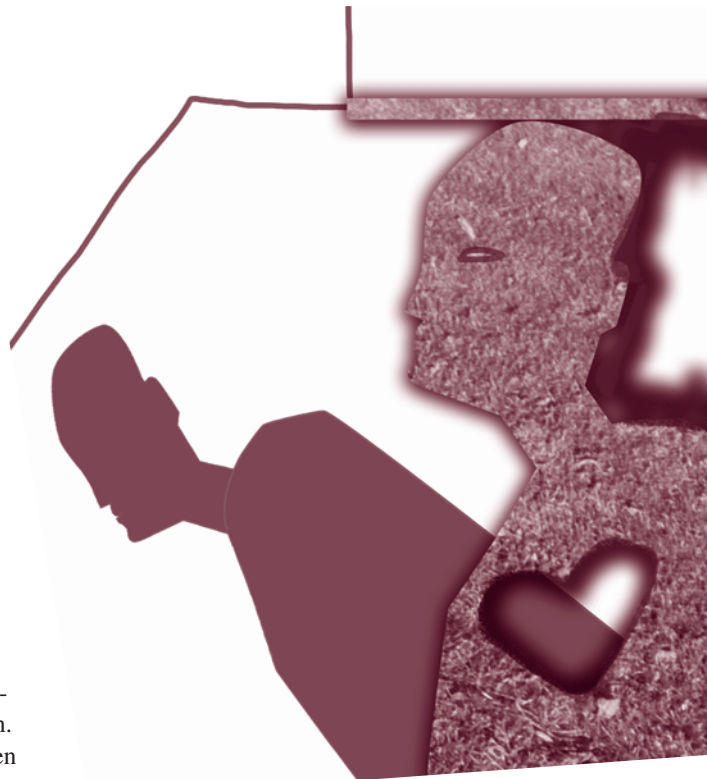
TXURRITO

Magentako Udaltzainik Serioenak berehala jakin zuen hura guztia ez zela kasualitatea. Hirugarren aldia zen eta hirua konfirmazioaren zenbakia zen. Hirugarren deialdian eskuratu zuen behin-betiko lanpostua udaltzaingoan eta hirugarren bihotzekoak hil zuen bere ama. Hirugarren enkontrua izaten zen Magentako Udaltzainik Serioenaren harremanetan porrota eta arrakastaren arteko mugarrria eta, zoritxarrez, sexu kontuetan garaile ateratzen zen aldi bakanetan harremanak ez ziren hirugarren hilabetera iristen. Magentako Udaltzainik Serioenak ez zuen zorte handirik maitasunean eta horrexegatik hirugarren plaka hark kirioak dantzan jarri zizkion. Izan ere, lankideen aurrean isildu bazen ere, bazekien hiriko kaleetako izenen plakak maitasunezko mezuekin ordezkatzan ari zenak berarekin jarri nahi zuela harremanetan.

Zeu zara nire heroia, Txurrito. Maite zaitut zegoen idatzita Magentako Heroien plaza irakurri behar zen lekuan. *Zeu zara nire askatasuna, Txurrito maitea* Askatasunaren hiribideko plaka ordezkatu zuen bigarren mezu hartan. Magentako Udaltzainik Serioenak deskubritu zituen biak, eta bietan *Txurrito* irakur zitekeen, hain justu, haurtzaroan bere amak baino erabiltzen ez zuen ezizena. Eta Kalkutako Teresaren kalean hirugarrena topatu zuenean –*Txurrito, pobre naiz zu gabe*– jakin zuen hura guztia ez zela kasualitatea. Nork, baina, idazten zizkion mezuok? Eta zergatik?

Haatik, ez zen galdera hauek buruan jiraka zituen bakararra. *Gure Berriak* egunkariko kazetari bat ere ekintza guztiz gaitzesgarri –eta, era berean, maitekor– haien atzetik zebilen. Eta prentsaurreko batean maitasunezko mezu misterioitsu haien galde egin zuenean Pandoraren kutxa zabaldu zuen. Izan ere, alkateak txantxazalaren bati leporatu bazion ere, Ikuskatzaila egunkariaren udal kazetariak pagotxa ederra aurkitu baitzuen istorio hartan. Alkateari egurra emateko aukera paregabea zen hura eta hiruzpalau egunetan prest zegoen prebarikazio garbi hura salatzen hasteko. Izan ere, udaletxeko funtzionarioen bat bere lanpostuaz aprobeztatzen ari baitzen maitasunezko mezuak jartzeko. Nor zen, baina, udaletxeko trokela –udaletxekoa baitzen ezbairik gabe– bere apetak asetzeko erabiltzen ari zen hura? Nor zen –eta noren babesean– inoren atentzioa eman gabe kale jendetsuenetako plakak ordezkatzan ari zena? Zer dela eta ez zituzten berehalakoan kentzen? Eta nor zen *Txurrito* ospetsua?

Galderok egonezin galanta sortu zuten udal agintarien artean, eta oposizioak gaia mahaiaren gainean jarri zuen hurrengo plenoan. Alkateak –dena gezur hutsa zela esanez– eta *Gure Berriak* egunkarikoek –gertakariaren alde erromantikoa azpimarratuz– kontraerasori ekin zioten, halako moldez, non hiri osora zabaldu baitzuten plaken kontu hura.

Hurrengo egunetan ez zen besterik izan Magentan. Harategietako bezeroek elkarri galdetzen zioten delako *Txurrito* hura ezagutzen ote zuten. Jostundegi bateko atsoak *Txurrito*-ren abenturak kontatzen zituen eta Magentako Poeten klubekoek zabarkeriatzat jo zuten istorioa. Bat-batean, denek ezagutzen zuten *Txurrito* eta bere istorioa. Denek Magentako Udaltzainik Serioenak izan ezik. Azken honek *Txurrito* bera zela besterik ez zekien. Hori, eta ez zuela ideiarik ere kaletako izenen plakak ordezkatzan maitasuna aitortzen zion lagun haren inguruan. Eta, jakin-minak amorraturik, Magentako Udaltzainik Serioena hurrengo mezuaren zain geratu zen.

Hurrengo mezuaren berri iratiaren bidez izan zuen eta berehala pentsatu zuen ezin zuela bere ezkutuko maitalearena izan. Aurreko plaka guztiak berak aurkitu zituen, berak aurkitzeko propio jarri izan balituzte bezala. Arratsaldeko egunkariak estilo aldaketa nabarmendu zuten, plaka ordezkatu ordezkartoi mehe bat jarri baitzuten gainean itsatsita. Bigarrena aurkitu zutenean, ordea, imitatzaile bati leporatu zioten ekintza, besteetan ez bezala *Txurrito* hitza ez baitzen inon agertzen. Eta hirugarren mezua iritsi zenean Magentako Udaltzainik Serioenak hura guztia ez zela kasualitatea pentsatu zuen. Hirugarrena –*Magentak ez du maitasunaz ulertzen, beti arte, Txurrito*– konfirmazioa izan zen. Eta hortik aurrera, imitatzaileak eta plakak gorabehera, jakin zuen sekula ez zuela jakingo nork maite zuen hain era ezkutuan.

Ez, Magentako Udaltzainik Serioenak ez zuen zorte handirik maitasunean.

Xabier Etxaniz Rojo
Idazlea

Hezkuntza eleanitza, hezkuntza eredu egokia ote?

Euskal Autonomia Erkidegoko hezkuntza-sistema elebiduna da aspalditik. Horrez gainera, azken aldian Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila eleaniztasunaren esperimentazioa bultzatzen ari da Bigarren Hezkuntzako zenbait ikastetxetan. Laugarren hizkuntza bat erakustez ere hitz egin izan da. Erabiltzen ari den metodologia edo eredu horren eragina eta emaitzak neurtuko dira esperimentazioaren ostean. Bitartean, abantaila eta desabantaila buruzko iritzia eskatu diegu hezkuntzaren alorrean lanean diharduten hainbat adituri.

Matilde Sainz
Hezkuntza Lerroko
zuzendaria. HUEZI
(Mondragon
Unibertsitatea)

Gaur egun geroz eta arruntagoa da hizkuntza ezberdinekin aritu behar izatea. Gure hezkuntza sistema aspaldi da elebidun eta hainbat urte daramagu hirugarren hizkuntza bat irakasten eskolan. Eleaniztasunak, berez,

onurak ekartzen dizkio hiztunari, komunikatzeko abantailak, onura kognitiboak (beste ezagutzak eskuratzeko erraztasunak) eta baita besteen kulturak hobeto ulertzeko gaitasuna. Alabaina, hizkuntzen ikaskuntzaz ari garela, zenbait faktore kontuan izan behar dira. Gure testuingurura etorrita, eskolan irakas/ikasitako hizkuntzak izaera askotarikoak dira eta egoera ezberdinean daude, eta, beraz, beren trataera ere ezberdina izan behar da. Trataera hori zeren arabera finkatuko dugu? Batetik, eskolak dituen helburuen arabera; eta, bestetik, hizkuntzen izaera eta beren egoeraren arabera. Honela definitutako dugu *hizkuntzaren egoera*: xede-hizkuntza minoritarioa/maioritarioa den, giro-hizkuntza/ez-giro-hizkuntza den, normalizatua/ez-normalizatua den. Bestalde, *trataera* zera da: xede-hizkuntza bide da/ez da bide curriculum-a ikasteko; hizkuntzari egokitzen zaion dedikazioa eta erabilera soziala (non, norekin eta zertarako erabiltzen den); zein da erabiltzen den metodologia (beste ezagutzak ikasi bitartean hizkuntza ikasi/ lehendabizi hizkuntza ikasi eta gero erabili); hizkuntza bakoitza bere aldetik programatu/ hizkuntza guztiak era bateratuan programatu; ikaslea elebaker ikusmiratik begiratu/ikaslea eleaniztun izateak duen konplexutasunetik begiratu... Laburbiduz, esango genuke eleaniztasuna oso onuragarria dela, baina eskola eleanitza antolatzeak eskakizun berriak dituela eta horien inguruan hausnarketa sakona egin beharra dagoela. Alegia, ikuspegi sistemikotik begiratu, hizkuntzak curriculumean metatzeari ez diogu deituko hezkuntza eleaniztuna. Kontuan izan behar da, gainera, curriculumean sartzen dugun hizkuntza berriak egoera (sistema) berria sortzen duela, eta, beraz, egoera berri hori kontuan izanik birdiseinatu behar dela curriculum-a.

Isabel Orbañanos
Gasteizko Ursulinas
ikastetxeko zuzendaria

Eleaniztasuna ala hizkuntzen trataera integratua? Alde batetik, gizarteak gero eta gehiago eskatzen duenez, gure hezkuntza proiektuak aldatzeko beharrean gaude, ikasleek barneratu ditzaketen gaitasun linguistikoen arabera. Beste alde batetik, agerikoa da funtsezkoa dela hizkuntzak ikastea bai lan etorkizunerako, bai giza harremanetarako. Komunikazio esparruak zabaldu egiten dira, giza harremanak hobetu daitezke, eta, pertsona eleanitzak prestatzen baditugu, errazago lortuko dute lana. Gure irakasteko metodoak aldatu egin dira, giza errealitate berrira egokitzeko, eta aldatuz joango dira giza errealitatea ere aldatuz joan ahala. Gure ikastetxean helburu orokor bat planteatu dugu: hizkuntzen irakaskuntza antolatze modurik onena asmatu behar dugu, gure ikasleen eta ikasketaren beraren garapenerako baliabide bihur dadin, oztopo izan gabe. Horretarako oinarritzko bi zutabe ditugu: alde batetik, edozein hizkuntza ikasteko, gela barruan eta gelatik kanpo erabili egin behar da; eta bestetik, irakasgai bakoitzeko irakaslea da erabiltzen duen hizkuntzaren irakasle eta transmitzailea.

Gure proiektu hirueleduna martxan jartzeko honako metodologia dugu abiapuntu: Haur Hezkuntzako lehenengo mailatik hasita, hiru hizkuntzatan murgiltze linguistikoa dugu, ahozko ulermena eta adierazpena indartuz; eskolako orduak hiru hizkuntzatan banatzen ditugu; hizkuntza bakoitzerako irakasle bat dugu; eta curriculum-arlo bakoitzari hizkuntza bat dagokio.

Abantailak eta erronkak ondo aztertu ondoren hartu genuen eredu hori ezartzeko erabakia. Azterketa horretan ikusi genuen abantailak handiagoak zirela erronkak baino:

Abantailak:

- Berritzailea: eredu erakargarria da, eta gizartearen eskariari erantzuten dio.
- Eraginkorra: irakasle, guraso eta ikasleentzat.

- Etengabeko hobekuntza eskatzen du bai irakasleen prestakuntzan, bai talde-lanetan.

Erronkak:

- Zailtasunak dituzten ikasleei erantzun egokia emateko gai izatea.
- Eredu berria denez, behin eta berriro egin beharko dira egokitzeak.
- Denbora behar da material berriak prestatzeko eta proiektua koordinatzeko.

Mari Jose Azurmendi

Gizarte Psikologia katedraduna.
UPV/EHUko Psikologia
Fakultatea

Laburtuz: 1) Posible da lau hizkuntza irakatsi eta ikastea, hezkuntza sistemaren bitartez, 0-16 urte bitartean, gauzak ondo antolatzen badira; gure kasuan, ukipen egoerako bi hizkuntza (euskara eta espainiera) eta beste bi atzeritar

hizkuntza (ingeleza eta frantsesa agian); 2) Orain arteko metodologia egokia da: D ereduko hezkuntza (euskaraz) + 4 urterekin ingelesarekin hastea; baina eredu hau hobetu daiteke: lehentasuna beti euskarari emanez, beste hizkuntzetan ere ikasgaiaren bat irakatsiz-ikasiz eta kronologikoki ondo mailakaturaz; 3) Gauzak ondo antolatuz gero eta baliabide egokiak (pertsonalak, ekonomikoak, ...) erabiliz gero, bakarrik abantailak ikusten ditut; 4) Horrela da, ikuspegi ezberdinen arabera: psikolinguistikoa, psikosoziolinguistikoa, soziolinguistikoa...

Psikolinguistikoki: a) Posible izateaz gain, zenbait abantaila psikologiko ere lortu daitezke, adibidez garapen kognitiborako; b) Metodologia egokiena da murgiltze edo inmersio izeneko prozedura: ia erabatekoa euskararako eta partziala beste hizkuntzetarako; c) Adinaren arabera, "zenbat eta lehenago hasi, orduan eta emaitza hobeak lortu" da printzipioa.

Psikosoziolinguistikoki: a) Ukipen egoerako hizkuntzak egoera asimetricoan daudenez, zenbait prozesu psikosozial kontuan hartu behar dira: jarrerak, motibazioak, usteak, identitatea eta abar, batez ere ikasleak adinean gora doazenean; horregatik onena da lehenbailehen hastea hizkuntzekin, prozesua psikosoziala baino gehiago, psikologikoa izateko; b) Horregatik, menpeko+estatusa baxuagoko+gutxiengo hizkuntzari (euskarari, gure kasuan) lehentasuna eman behar zaio hezkuntza sisteman, eta baita hezkuntzatik kanpo ere, lortu nahi dena bada ukipenezko bi hizkuntzak ondo eta berdintsu ikastea, elebitasun orekatua lortuz; c) Atzerriko hizkuntzekin gauzak errazagoak dira, ez direlako ukipenezko hizkuntzekin lehiatzen.

Soziolinguistikoki: helburuak argi finkatu behar dira, adibidez: a) Ukipenezko hizkuntzen gaitasun osoa lortzea (gramatikala, komunikatiboa, diskurtsiboa, pragmatikoa, ...), bizitzarako egokia; b) Atzerriko hizkuntzen gaitasun ia osoa lortzea, eremu eta arlo batzuetarako (lana, komunikazioa, ...) egokia.

Pedro Mari Ochoa

Hezkuntza sailburuordea.
Eusko Jaurlaritz

Laugarren hizkuntza sartzearena maiz aipatu izan dugu gure artean. Argi dago mundu konplexu eta eleantitz batean bizi garela; zenbat eta hizkuntza gehiago jakin, hainbat eta aberasgarriago. Baina kontuz, proiektu hori abian jartzeko, bide eroso bat behar dugu, edo, behintzat, ahalik eta oztopo gutxien izango duen bidea.

Beraz, nire ustez, eleaniztasuna helburu desiragarria da, baina ondo neurtu behar dira helburu hori lortzeko bideak.

Laugarren hizkuntzaren irakaskuntza zabaltzeko ezinbestekoa da euskarria ondo zaintzea. Irakasleek laugarren hizkuntza eza-gutzeaz gain, laguntza behar dute, egokitutako materialak, proposamen didaktikoak, aholkularitza eta abar. Une honetan, Berrikuntza Zuzendaritza ez dago egoera berri honi aurre egiteko moduan, nire ustetan. Baina horrek ez du esan nahi aurrerantzean egingo ez denik.

Ondo egiten bada, egoerarik onenean, laugarren hizkuntza bat jakitea onuragarria izango da, dudarik gabe. Baina hizkuntzak ez dira irakasten hizkuntza geletan bakarrik. Nire ustez, laugarren hizkuntza garatzea baino garrantzitsuagoa da ikasle guztiek bi edo hiru hizkuntza ondo menperatzea. Helburu hori lortutakoan ekingo genioke laugarren hizkuntzaren irakaskuntzari.

Victor Moreno

Irakaslea eta idazlea.
Filologia Hispanikoan doktorea

Hizkuntzen arloan, hezkuntza-sistema berrogei urtez umezurtz egon ostean, hezkuntza edo prestakuntza eleaniztuna da hezkuntza-sistemak eza-gutu duen onena. Neska edo mutil batek hizkuntza batzuk sistematikoki barneratuz inteligentzia lantzeko aukera izatea zorte handia da. Oraindik ere harrituta nago opari horren aurrean, hau da, herri honetan hezkuntzaren gidaritzan duten politikoei, azkenik, eleaniztasuna ezartzea nola bururatu zaien ikustean.

Hezkuntzaren merkatuan zer dabilen ikusita, aldi berean hizkuntza batzuk ikastea buru-lanketarik onena da, bigarren edo hirugarren mailako ezezagunak bakantzea baino askoz hobe. Onena da ikuspegi psikologikotik eta politiko-sozialetik.

Ikuspegi intelektualetik, zenbait hizkuntzaren ikasketak astindutako burmuina eta bihotza, etengabe zabalik dauden burmuina eta bihotza dira, norberarekin eta besteekin etengabeko dialektikan dabilzanak.

Ikuspuntu politiko-sozialetik, komunitate politiko-sozialak eta hezkuntza-komunitateak hezkuntza eleaniztuna tresna ederra dute zenbait lazadura limatzeko, hain zuzen, bestearen hizkuntza ez jakiteak, beti, sortarazten dituenak.

Bestearen hizkuntza ez jakiteak gutxitan sortarazten ditu hurbiltasuna eta gerturatzea. Izan ere, bestearen hizkuntza ikastea, printzipioz, bestearen hizkuntza ikasteko prest egotea da. Eta hori ez da makala.

JUBILAZIOA, BIZI-KALITATEA ETA -JARRERA Zer da jubilatzea?

Corominas¹ hiztegiaren arabera, jubilatzea (erretiroa lortzea) berez poztea da, dagoeneko lanik egin behar ez duenari sortzen zaion pozagatik, eta hori latineko *jubilare* aditzetik dator: pozaren pozez oihu egitea, alegia. Alabaina, badago hurrengo galderak egiteko arrazoirik: beharrezkoa al da erretiroari aurre egiteko prestatzea?; erretiro horrek ba al du zerikusirik jatorri etimologikoan islatzen denarekin, edo, aldiz, erretiroa konnotazio ezezagunak dituen “amaiera” al da?; zeren arabera egongo da pertsona batek bere bizitzako garai horri aurre egingo dion modua?

Albo batera utziko dugu eguneroko bizitzeak duen interesa, albo batera utziko dugu, bada, oraina aprobeztatzeak (*carpe diem*) bizirako duen interesa, jakina baita norberaren zoriontasun-kuota eguneroko gauza txikiez gozatzean datzala. Pentsa dezagun benetan ere ez garaela bizi gure proiektuak “denbora dugunerako” atzeratzen, ez gabiltzala beti gure ilusioak gerorako uzten. Pentsa dezagun, bada, garenari eta daukagunari neurri batean behintzat etekina ateratzen diogula. Behin hori argi eta garbi utzi ondoren: ametsetan hasi al gaitezke, erretiroa deitzen dugun etorkizun horri begira?

Jubilazioa eta bizi-kalitatea

Lehenago ere idatzi izan dut “hein batean, naizena naizela, eta, beste hein batean, bilatzen dudana”, eta esaldi horretan laburbiltzen den bizi-esperientzia gainerako gizakiei esportatzeko modukoa baldin bada, ideia bat ondorioztatuko da: alegia, (bilatzen duguna) izateko ilusioan dautzala gure itxaropenetako asko. Hortaz, erretiroaren garaiak aurrez aurre jartzen digu bizi-kalitatearen kontzeptua, batez ere erretirorako pausoa ematek hurbilen gaudenoi. Kontzeptu hori definitzen zaila da, hori definitu baino lehen oinarritzeko auzi bati buruzko adostasuna lortu behar baitugu: Bizi-kalitatea zerekin lotzen da, norberak daukanarekin edo norbera denarekin?

Egunkari-aldezkaririk irakurri eta irrati-telebista entzuten badugu, badirudi “bizitzea”, funtsean, gure ametsetako gauza guztiak edukitzea dela; fenomeno ezagun horrek (kontsumismoak), teoriarik behintzat, zoriontsuago egingo gaitu. Baina errealitateak, sarritan, zoriontasun hori zailtzen jartzen eramanen gaitu: ezagutzen ditugu, bai, beren buruaz beste egin duten aberatsak, mota guztietako drogak kontsumitzen dituzten artista eta famosoak... Hori guztia dela eta, pentsa genezake, agian, egia dela diruak ez duela zoriontasuna ematen.

Nolanahi ere, edonori eskatuz gero bizi-kalitatea defini dezala, aipatuko dizun lehenengo gauza, segur aski, lan duina eta ondo ordaindua lortzea izango da, hori eskuratzea oinarritzeko ondasunak –etxebizitza, hezkuntza, osasuna eta elikadura–, zerbitzu publiko zein aisialdiko zerbitzu onak, segurtasuna... lortzeko modua izango baita. Baina, bizi-kalitateak badu, aldiz, esangura bio-psiko-sozial bat, eta, beste ezer baino lehen, esangura hori eta beste kontzeptu baten esangura bereizi behar dira: beste kontzeptu hori bizi-maila da.

Jubilazioa eta bizi-maila

Mónica Sorín-en ustez², “bizi-maila kategoria sozio-ekonomikoa bat da, modu bitan kalkula daitekeena: herritarrek dituzten ondasun material eta zerbitzuen arabera, edo horiek banatzeko dagoen ekitatearen arabera” (hor sartzen dira gizarte- eta ekoizpen-baldintzak).

Egile beraren aburuz, bizi-kalitatea, alabaina, “kategoria psiko-soziologikoa bat (da), pertsonak beren bizi-beharriaz asetzeari dagokionez sentitzen duten ongizate subjektiboarekin zerikusia duena”. Horrela, bada, bizi-kalitatea da egunerokotasunari buruz pertsona bakoitzak duen pertzepzio psikologikoa: pertsona bakoitzak egunerokotasuna «bizitzeko» duen modua.

Pentsa daiteke bizi-maila ona izateak, automatikoki, bizi-kalitatea ona dela erakutsiko duela. Edo, alderantziz, bizi-maila apalak bizi-kalitate txarra adieraziko duela. Eta egon badago, inolako zalantzarik gabe, horien bien arteko harremanik, baina bizi-kalitatea subjektiboa da. Izan ere, pertsona batek zerbaiti buruz sentitu edo pentsatzeko duen moduan eragina izan ohi dute pertsona horren ingurunea eratzen duten faktoreak –kulturak, adibidez–, baina baita pertsona bakoitzaren historiak, bizilekuak, eta abarrek ere. Horrek guztiak eratu egingo du pertsona horrek bizitzeko duen modua, eta hori zuzenean dago lotuta askatasunarekin. Ikuspegi horretatik begiraturik, bizi-kalitatearen kontzeptua aldatu egingo da pertsona dagoen kulturaren, espazioaren eta denboraren arabera; kontzeptu hori aldatu egingo da, halaber, bizi-kalitate horretaz gozatzen duen pertsonak duen jarreraren arabera.

Beraz, esan genezake bizi-kalitatea, hein handi batean, subjektu bakoitzak duen mundu-ikuskeraren arabera izango dela: pertsona bakoitzak daukanari, bizi duenari eta espero duenari ematen dion interpretazio eta balorazioaren

araberakoa. Hori guztia dela eta, pertsona bakoitzaren historiak zein ideiak, emozioak, jarrerak eta portaerak baldintzatu ohi dituzten esperientziek zehaztuko dute lanean jarduteko garaia bukatzeak pertsona bakoitzari sortaraziko dion gatazkaren maila, bai eta pertsona bakoitzak gatazka horren aurrean defendatzeko hartuko dituen jarrerak ere.

Aldaketa psikologikoa

Lan-munduari agur esatearekin bizi den klimaterio moduko horrek aldaketa psikologiko oso handia dakarkio pertsonari, eta aldaketa horretarako aurretiaz prestatu beharra dago. Pertsona heldu bakoitzak gogoeta egin behar du, aztertu egin behar du zer esan nahi duen zahartzeak berarentzat; baina gogoeta hori modu positiboan egin ahal izateko, zahartzea zer den jakin behar du, baita prozesu horretan espero ditzakeen aldaketa normalak zein diren ere. *Ezagutzea* da prozesu horri aurre egiteko prestatu eta hezteko bide bakarra, eta horretarako jarrera moldagarria eta ona izan behar du.

Izan ere, lan-jardunaren amaierak aldaketa dakar: denbora ezinbestean pasatzen dela ohartzen gara. Aldaketa hori galera eta zahartzaroaren hasieratzat jo ohi da. Azken finean, pertsonak bere nortasunari buruzko gero eta zalanza gehiago izaten ditu, ez du lan-garaia amaitzeak eta zahartze-prozesuak zenbaitetan sortarazten duten estutasuna gutxitzeko balio dioten erantzun egokirik aurkitzen.

Mónica Torres doktoreak adierazten duen moduan³, “erretiroa hurbiltzen denak galdetu ohi dio bere buruari bizi-maila berari eusteko diru nahikoa izango ote duen, aspertu egingo ote den; galdetzen dio bere buruari ea dagoeneko zertarako balio duen, bai eta lana utzi ondoren zein den bere nortasuna ere, lana izan baita, denbora luzez, bera definitu duena, eta oso modu garrantzitsuan, gainera. Gauza horiek guztiak pentsatzeak segurtasun eza eta estuasuna sor diezaioke pertsonari; rolak eta eginkizunak galtzea pertsonaren estimurako kaltegarria izan daiteke,

motibazioa galtzea eragin diezaioke, bai eta depresioa ere”. Erretiroa izan daiteke bai desorekarako une bat, bai abagune bat. Azken aukera horri buruz jardungo naiz.

Erretiroa: hobetzeko aukera

Erretiroak desoreka handiko garai baterako atea ireki dezake. Baina krisi bat, egiatan, bizitzak ikasteko eta hobetzeko eskaintzen digun beste aukera bat baino ez da. Duela gutxi irakurri dut txinatarrek orain dela milaka urte deskubritu zutela ideia hori, eta “krisi” hitza adierazteko erabiltzen duten piktograma “aukera” hitza adierazteko erabiltzen duten piktograma bera dela. Ideia benetan iraultzailea da, alegia, sarritan aurre egin behar izaten diegun krisien atzean datzan aukera aurkitzea, eta, bereziki, erretiroak ekar dezakeenaren atzean datzana.

Bizi-kalitateak, gorago nioen moduan, batez ere subjektiboa den osagai bat badu –norbanakoaren psikologiarekin, norbanako horrek modu arduratsuan jardutearekin eta bere bizitzaren garapeneko rol nagusia berreskuratzearekin zerikusia duena–, orduan, erretiroak gizaki gisa dugun bizi-zikloko garapena osatzeko aukera paratuko digu. Adin horretan, bizkarrean daramagun zama arintzen dugun adin horretan, ez da baztertu behar norbanakoak potentzialtasunak dituela, eta potentzialtasunok inguruabar egokiak behar dituztela pertsonen garapenera eta bizi-kalitateari laguntzeko, eta adin horretan gauzatuko direla pertsona bakoitzaren proiektuak eta gurariak. Gakoa intentsitatearekin bizitzen jarraitzeko motibazioak, motoreak bilatzea da. Bidean ahaztuta utzi diren edo aurretik denbora nahikoa eskaini ezin izan zaïen zaletasunak lantzea.

Erich Fromm-ek idatzi zuen⁴ “gauaren eta egunaren, loaren eta ernetasunaren, haztearen eta zahartzearen erritmoak, lanarekin eusteko dugun beharrak eta defendatzeko dugun beharrak, bada, faktore horiek guztiak denbora errespetatzera behartzen gaituztela, baldin eta bizi nahi badugu. Baina gauza bat da denbora errespetatzea eta beste bat, aldiz, horren menpe jartzea, eta denbora gure nagusi bihurtzea. Egungo ekoizpen-ereduak egintza bakoitza zehatz-mehatz programatuta egon dadila exijitzen du; gure bizitzaren zatirik handiena denborak eta horren iragateak kontrolatuta dago. Badirudi aisialdian soilik daukagula hautatzeko nolabaiteko aukera”. Erretiroa izan daiteke norberak barruan daukanaren arabera hautatzeko aukera hori, norberaren bizitzaren zentzuaren eta norberaren gurarien arabera: ekoizteko, jarduteko, bizitzeko aukera. Azken finean, izateko aukera.

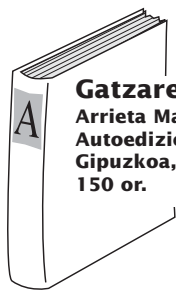
¹ Joan Corominas: *Breve Diccionario Etimológico de la Lengua Castellana*.

² Mónica Sorín: *Creatividad. ¿Cómo, por qué, para quién?* Editorial Labor, Barcelona, 1992.

³ Mónica Torres. *Orientación psicológica en procesos de jubilación* (Cuadernos de la Universidad Autónoma de Madrid).

⁴ Fromm, E. (1978) *Tener o Ser*. Madrid. Fondo de cultura económica.

Juanan Urkijo
Laudioko Udala

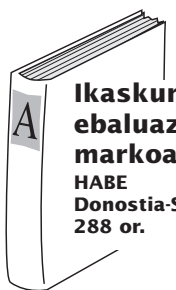
Gatzaren atzetik. *Mari-xor*
 Arrieta Malaxetxebarria Y.
 Autoedizioa, Emakundek lagunduta
 Gipuzkoa, 2005
 150 or.

Emakumeen irudiaz asko hitz egiten dugu denok, gizonezko zein emakumezko. Liburu honetan ere horretaz dihardu idazleak, baina modu bitxian: tradiziozko ipuin batetik abiatuta.

Ipuina zen garai batean jende xhearen adierazpidea, ipuinetan erregina gaiztoa izan zitekeen, eta ogroaren emaztea, aldiz, bihotz onekoa. *Mari-xor* ipuinean ere emakume bat dugu protagonista. “Zer ote garrantzitsuago, aita ala gatz”, galdetzen dio aitak. “Aitarik gabe bizi daiteke mundu honetan baina gatzik gabe ez”, erantzuten alabak.

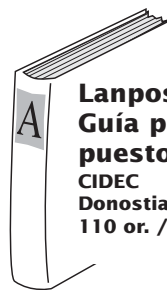
Arrazoia izan arren, ondo ordainduko du bere ausardia ipuineko heroiak. Eta, azkenean, ez dakigu jasoko duen saria bere ekimenaren fruitu ala asmo bideratu baten emaitza izango den.

Liburu txikia baina interesgarria denentzat, gizonezko zein emakumezkoentzat. Era argi eta dotorean idatzia. Erraz jarraitzekoa, galderek eramaten baikaituzte batetik bestera, amaierara iritsi arte.

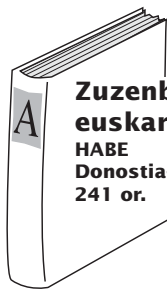
Ikaskuntza, irakaskuntza eta ebaluaziorako Europako erreferentzia markoa
 HABE
 Donostia-San Sebastián, 2005
 288 or.

HABEren eskutik datorkigu 2001ean argitaratutako *Common European Framework for Languages: Learning, Teaching, Assessment* izeneko lanaren itzulpena. Europako Kontseiluko herrialde guztietan, hizkuntzak ikasten ditugunean egin beharreko urratsak zehazten eta irakas-ikas prozesuaren emaitzak nazioartean modu konparagarrian ebaluatzen lagunduko digu. Bereziki hizkuntza modernoan arloko profesionalentzat prestatua, oinarritzko lan tresna dugu programak diseinatzeko, azterketak prestatzeko eta material didaktikoak sortzeko dituztenentzat.

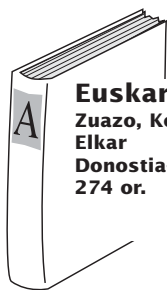
Lanpostuan ikasteko gida-liburua
Guía para el aprendizaje en el puesto de trabajo
 CIDEA
 Donostia-San Sebastián, 2005
 110 or. / 110 or.

Ikasitakoa praktikan jartzeko eta gaitasuna garatzeko tokirik naturalena eta aproposena lantokia da. Lan honek gida eta oinarri izan nahi du, langileek erakunde batean sartzen direnean izan behar duten prestakuntza diseinatzeko. Horrela, egokia da lantokian bertan ikasteko metodoak aztertzen eta berritzen dituzten profesionalentzat, batez ere erakundeetan, unibertsitateetan, laneko orientabide-zerbitzuetan... prestakuntzaz eta tutoretzaz arduratzen direnentzat. Materiala erabat praktikoa da.

Zuzenbidean. Justizia administrazioan euskara ikasteko gaiak
 HABE
 Donostia-San Sebastián, 2005
 241 or.

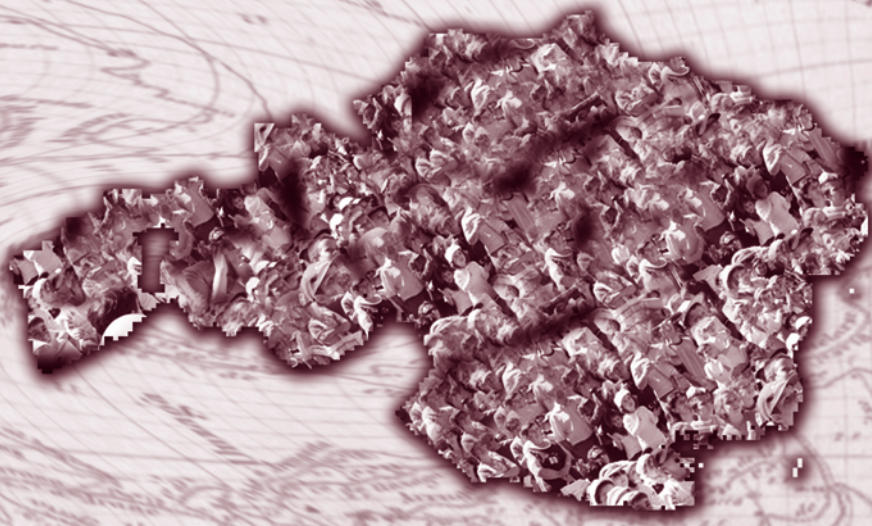
Justizia Administrazioako euskararen erabilera sustatzeko planetan lagungarri izango den ikasmateria: Justizia Administrazioako gaiak eta egoerak lantzen dira; esaterako, erregistro zibileko kontuak, isunak, kontsumoarekin lotutakoak... Hemezortzi ikastunitate ditu, eta unitate bakoitzak bizpahiru ataza. Ikasgelarako materiala da, hau da, ikasleak irakaslearekin batera landu beharrekoa.

Euskara batua: ezina ekinez egina
 Zuazo, Koldo
 Elkar
 Donostia-San Sebastián, 2005
 274 or.

Euskara batuaren historia dugu liburu honen gai nagusia; izandako bidea aztertu eta baloratzeaz gain, etorkizunera begira zer hutsune bete behar ditugun eta zer lan-ildo izan behar ditugun azaltzen ere saiatu da. Euskara batua eta euskalkiak; euskalkiak eta euskara batua... bakoitzak bere tokia du eta elkarren osagarri dira.

Euskaldun guztiak bizkaitar

Gauza jakina da bizkaitar izena eman digutela euskaldun guztioi Espainian eta are European ere.

Nork ez du ezagutzen aurten mendeurrena ospatzen zaion Cervantesen On Kixote Mantxakoaren menturak jasotzen dituen liburuan Antso Azpeitiko “bizkaitarra” agertzen dela?

Izan ere, ugariak baino ugariagoak dira espainiar literaturan “bizkaitarren” aipamenak eta, banan-banan aztertuz gero, argi ikusi daiteke bietako bat adierazi nahi dutela: Hiru Probintzietako semea edo alaba, alde batetik, edota euskalduna, euskal hiztuna bestetik.

Horrela, On Kixoteren aurkariari, azpeitiarrari, bizkaitar izena eman dakioke, gipuzkoar eta arabar guztiei bezala. Beste zenbaitetan, ordea, hizkuntza adierazten du “bizkaitar” deiturak. Lope Isastiko idazle gipuzkoarrak, 1625ean, zera zioen:

“Horiek horrela, gipuzkoarrei ezin zaie zuzenki bizkaitar deitu, baina Gaztelan eta Galizian horrela deitzen zaie euskaraz hitz egiten duten guztiei”¹.

Zenbat denbora iraun zuen deizio horrek? Gutxienez, XVIII. mendera arte. Oraindik Larramendiren garaian ohikoa bide zen gipuzkoarrak bizkaitartzat hartze hori, Aita Larramendiren haserretako. Horrela zioen, bere *Corografía*-n²:

“Jasanezina da gaztelau gehien eta gainerako espainiarren tentelkeria, ahoz zein idatziz euskaldun guztiak bizkaitar izenez deitzen dituztenean... eta aragoar eta valentziarrena, euskaldunei nafar deitzen dietenean”.

Ez ziren horiek izan, bestalde, euskaldunen izen bakarrak. Gogora dezagun badirela Europa osoan halako izen etniko batzuk, historiako herriei lotutakoak, frantsesak “galiar” egiten dituenak, alemaniarak “germaniar” edota eskoziarrak “caledoniar”. Izen horiek erabiltzen dira oraindik kazetaritzan eta, adibidez, “presidente galiarra” deituko diote edozein teleberritan Chirac jaunari.

Euskaldunen izen etnikoa, bada, “kantabriar” izan da mendeetan zehar. Horretan saiatu izan ziren euskal idazle eta kronikagileak, gainera, enpeino handienarekin, arrazoi politiko: euskaldunak izaki antzinako kantabriarrak, erromatarren aurka gogorren borrokatutako herria ziren eta,

beraz, erromatarren aurreko espainiarren ondorengo zuzenenak.

Izen horrekin eman zuen Parisko Sorbonako Unibertsitatean, latinez, bere sorterriaren berri Inazio Loiolakoak: “cantaber”. Frantzisko Xabierkoak, berriz, “navarrus” idatziz zuen.

Honela dio Piarres Axularrek bere *Gero* Bertrand Etxauz artzapezpikuari eskaintzerakoan: “Zu izan zara, eta izanen zara eskaldunen ohorea, habea, jabea, sostengua eta kantabres fiña, naturala eta egiazkoa”.

Itzuli gaitezen bizkaitarrengana. Cervantesek askotan aipatzen ditu horrelako “bizkaitarrak” bere lanetan. Baita “Bizkaia” ere, hots, Euskal Herria. Baita non dagoen zehaztu ere.

Begira nola finkatzen duen “Bizkaia” mapan, bere *La Gran Sultana* idazlaneko bi pertsonaien arteko elkarrizketan:

“–Non da Bizkaia?

–Nafarroako mugan, Espainiaren ondoan”³.

Zuzen esana deritzot.

¹ “Siendo esto así, los guipuzcoanos propiamente no se pueden llamar vizcainos, si bien en Castilla y Galicia llaman así a todos los que hablan la lengua vascongada”.

Compendio Historial de la MN y ML Provincia de Guipuzcoa

² “Es inaguantable la bobería del comun de los castellanos y demás españoles cuando en lo hablado y en lo escrito entienden a todos los vascongados con el nombre de vizcaínos... y de aragoneses y valencianos, que llaman navarros a los vascongados”.

Corografía o Descripción General de la Muy Noble y Muy Leal Provincia de Guipuzkoa

³ “–¿Y es Vizcaya?

–Allá en la raya de Navarra, junto a España”.

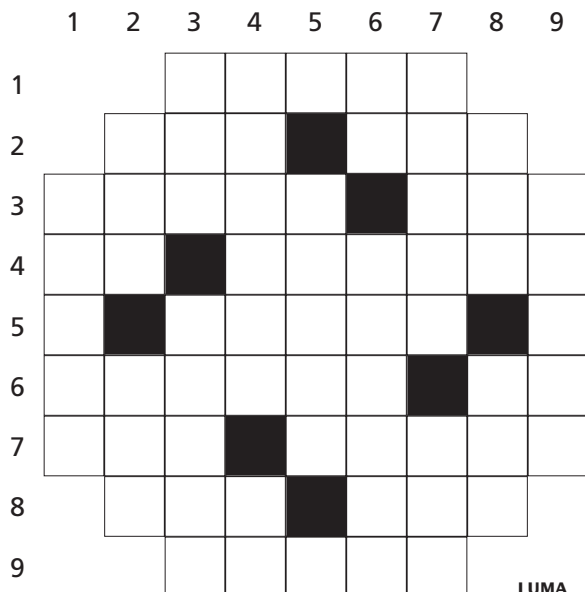
La Gran Sultana

Iturria: *Lo “Vizcaíno” en la Literatura Castellana*. Anselmo de Legarda

Eneko Oregi

**Itzultzaileen Zerbitzu Ofizialeko burua
IVAP**

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1. Emakume izena. 2. Landare heze. Ozta. 3. Landetako hiria. Berrogeita hamabi, zenbaki erromatarren arabera. 4. Errepikatuz, gorotza. Ohitura. 5. Bokala. Txori mota. Bokala. 6. Apaizaren jantzia. Atzizkia. 7. Duda partikula. Bihiak, garauak. 8. .. egina, total egina. Jardun. 9. Arabako harana.

GOITIK BEHERA

1. Agian, menturaz. 2. Ikas eta Ari. Intsektu mota. 3. Izaniko. Moztua. 4. Gordina. Modu atzizkia. 5. Lehenengo bokala. Hitzez adierazia. Lehenengo bokal bera. 6. Tadeo izenaren kontsonanteak. Euskal Herriko mendialde ezaguna. 7. Kraka, zikinkeria. Modua. 8. Hiru, zenbaki erromatarren arabera. Putre. 9. Atomo kargadunak.

Letra zopa

Aurki itzazu letra zopa honetan 2005eko Bertsolarien Txapelketaren finalean izan ziren 8 lagunen deiturak. Deituak ezker eskuin, goitik behera eta diagonalean azalduko zaizkizu.

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/415 95 12
- Argia: 943/37 15 45
- Berria: 943/30 40 30
- EIZIE: 943/27 71 11
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/ 44 56 65
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/ 603 10 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 00-335-59 93 25 25
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/02 26 00
- Zubiarde Euskaltegia: 948/36 10 91
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/01 76 00
- Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza: 945/01 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/01 76 56. FAX: 945/01 76 03
- Kultura Saila: 945/01 94 64
- NAPIko Euskaltegia: 848/42 33 19-51
- NAPIko Euskara eta Hizkuntz Komunitarioak Zerbitzua: 848/42 33 49-51
- Udal Euskaltegiak: 94/440 62 17 943/02 81 00
- UZEI: 943/47 33 77

Soluzioak

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Olatz. 2. Iht. Dot. 3. Akize. LIII. 4. Ka. Usadio. 5. A. Enara. I. 6. Solana. Sa. 7. Oie. Aleak. 8. Ink. Ari. 9. Aitara.

Goitik behera: 1. Akaso. 2. IKA. Ot. 3. Ohi. Etena. 4. Lizuna. Ki. 5. A. Esana. Z. 6. Td. Aralar. 7. Zolda. Era. 8. III. Sat. 9. Iotak.

Letra zopa

Egana, Iturriaga, Lujanbio, Arzallus, Colina, Elortza, Mendilluze, Maia.

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Hizkuntza-eskakizunak:

**AZTERKETA-EREDUAK
eta ATARIKO PROBAK**

2005

Liburu hau hemen duzu salgai:

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

**Unibertsitateko etorbidea z/g
20600 Oñati**

Tf.: 943 782 000

Faxa: 943 783 177

argitalpenak-ivap@ivap.es

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

IVAPen egoitzak:

Donostia 1
01010 Gasteiz
Tel.: 945 017 600
Faxa: 945 017 602

Prim 7
20006 Donostia
Tel.: 943 428 306
Faxa: 943 425 903

Errekalde zumarkalea 18
48009 Bilbo
Tel.: 944 031 600
Faxa: 944 031 601

Unibertsitateko etorbidea
20560 Oñati
Tel.: 943 782 000
Faxa: 943 783 177

www.ivap.org

Herri Arduralaritzaren
Euskal Erakundea

Erakundea ▾ Zerbitzuak ▾ Arloak ▾ Loturak ▾

Hasiera

Kontaktua

Bilatu

Laguntza

Gunearen mapa

Erabilerraztasuna

Identifikatu

eu | es

Hemen zaude: Hasiera

 Bilatu

- >> Prestakuntza
- >> Hautaketa
- >> Euskara
- >> Argitalpenak
- >> Bekak, sariak eta laguntzak
- >> Administrazioa eta Internet
- >> Liburutegia

duda muda

ADMINISTRATZIOA
EUSKARAZ

Duda-muda

Eguneroko lanean euskarari lotuta sortzen diren kezka guztiei erantzuteko kontsulta-zerbitzua

IVAPeko Liburutegia

- Informazioa
- Zerbitzuak
- Sarbidea
- Liburutegiko katalogoa
- Buletin bibliografikoa
- Aurkibideen buletina
- Arautegia eta liburuak eskuratzeko arauak

Argitalpenak

- Argitalpenen datu-basea
- Herri-Arduralaritzazko Euskal Aldizkaria
- Argitalpen berriak

Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala

Euskarako itzulpen, interpretazio eta terminologia zerbitzuak herri-administrazio eta herritarrentzat

Lan-eskaintzak

Administrazio publikoen enplegu-eskaintzari buruzko informazioa

On-line ikastaroak

On-line bidezko ikastaroak Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko langileentzat eta IVAPekin dagokion hitzarmena egin duten erakundeetakoentzat

Euskara

Hizkuntza-eskakizunak, euskara ikastaroak, administrazio-ikastaroak, ...

Prestakuntza

Administrazio Orokorra, Foru eta Toki Administrazio, Graduondoko ikastaroak, Jardunaldiak, ...

LHIEE

LHIEE

- Lurralde eta Hiri Ikasketetarako Euskal Eskola
- Lurralde eta Hiri Ikasketetarako Euskal Eskolaren Bekak

Prestakuntza

- Administrazio Orokorra: prestakuntza planak kudeatzea
- Foru eta Toki Administrazioa
- Autoikaskuntza (www.ikasi.ivap.org)
- Graduondoko ikastaroak
- Jardunaldiak

Gomendatzen dizugu...

- Aurkibideen buletina

Albisteak

- Hizkuntza-eskakizunak egiaztatze deialdia

Berriak eta gomendioak, aldi-aldi berrituta

Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala

- Legeria euskaraz
- Hiztegiak eta terminologia
- Itzulpen-memoriak
- Herri-erakundearen izendegiak

Lan-eskaintzak

- Herri-administrazioen lan-eskaintzei buruzko asteroko informazioa. Informazio hori e-mailez jasotzeko aukera
- Eusko Jaurlaritzaren lan-eskaintzak eta lan-poltsak

Euskara

- Euskara ikastaroak
 - Aurkezpena
 - Deialdiak
 - Inprimakiak
- Hizkuntza-eskakizunak
 - Deialdiak
 - Azterketa ereduak
 - HErako azterketa ereduak
 - Atariko proba
- Administrazio-ikastaroak